

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 3.5.2023
COM(2023) 234 final

2023/0135 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Korruptsioon kahjustab suurel määral ühiskonda, meie demokraatiat, majandust ja üksikisikuid. See õõnestab institutsioone, millest me sõltume, vähendab nende usaldusväärsust ning võimet rakendada avalikku poliitikat ja osutada kvaliteetseid avalikke teenuseid. See soodustab organiseeritud kuritegevust ja vaenulikke välissekkumist. Korruptsiooni edukas tõkestamine ja selle vastu võitlemine on hädavajalik nii ELi väärtuste ja ELi poliitika tulemuslikkuse kaitseks kui ka õigusringi ning riigiasutuste ja nende töötajate vastase usalduse säilitamiseks.

Korruptsioon takistab kestlikku majanduskasvu ja vähendab tegelike tulemuste saavutamiseks kättesaadavaid ressursse, õõnestades avaliku sektori kulutuste tõhusust ja suurendades sotsiaalset ebavõrdsust. See takistab ühtse turu tulemuslikku ja ladusat toimimist, tekitab ebakindla ettevõtluskeskkonna ja piirab investeringuid. Korruptsiooni on selle olemuse tõttu keerukas arvuliselt kindlaks määrata, aga isegi konservatiivsete hinnangute kohaselt tekitab see ELi majandusele igal aastal vähemalt 120 miljardi euro väärtuses kulusid¹. Korruptsiooni negatiivset mõju on tunda kõikjal maailmas, kus see õõnestab heade valitsemistavade ja jõukuse tagamiseks ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks võetavaid meetmeid.

Eurobaromeetri 2022. aasta uuringuandmed näitavad, et 68 % ELi elanikest ja 62 % ELis asuvatest ettevõtetest arvab, et korruptsioon on nende riigis laialt levinud². 2022. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus seati korruptsioonivastane võitlus Euroopa Komisjoni tegevuskavas olulisele kohale, tuues esile vajaduse võidelda selle vastu nii ELi kui ka riiklikul tasandil. Euroopa Parlament on samuti korduvalt kutsunud üles võtma rohkem ELi meetmeid korruptsiooni tõkestamiseks³. Nõukogu tegi samalaadseid üleskutseid, eelkõige organiseeritud kuritegevuse ja raske rahvusvahelise kuritegevuse tõkestamiseks tehtava koostöö kontekstis⁴.

Korruptsiooni tõkestamise kehtivat ELi õigusraamistikku tuleb ajakohastada, et võtta arvesse korruptsiooniohtude, rahvusvahelisest õigusest tulenevate liidu ja liikmesriikide õiguslike kohustuste ning riiklike kriminaalõigusraamistike muutumist. Nõukogu raamotsuses 2003/568/JSK⁵ on sätestatud erasektoris esineva korruptsiooni kriminaliseerimise nõuded. 1997. aasta konventsioonis ELi ametnike või ELi liikmesriikide ametnikega seotud

¹ See hinnang põhineb eriotstarbeliste institutsioonide ja asutuste (näiteks Rahvusvaheline Kaubanduskoda, rahvusvaheline organisatsioon Transparency International, ÜRO algatus „Global Compact“, Maailma Majandusfoorum ja väljaanne „Clean Business is Good Business“) töö, mille kohaselt on maailma majanduslikule jõukusele korruptsioonist tuleneva kahju kogusumma 5 % sisemajanduse koguproduktist. Teise hinnangu kohaselt jäid korruptsioonist tekkinud kulud ELis vahemikku 179–990 miljardit eurot aastas (RAND Europe'i uuring „The Cost of Non-Europe in the Area of Corruption“ („Euroopavälised korruptsiooniga seotud kulud“), 2016).

² Vt https://home-affairs.ec.europa.eu/news/citizens-and-businesses-have-spoken-corruption-remains-serious-problem-eu-countries-2022-07-13_en.

³ Nt: 25. oktoobri 2016. aasta resolutsioon „Korruptsioonivastane võitlus ja CRIM-erikomisjoni resolutsiooni järelemeetmed“ (2015/2110(INI)) ning Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta soovitus nõukogule ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale korruptsiooni ja inimõiguste kohta (2021/2066(INI)).

⁴ Nõukogu 9. märtsi 2023. aasta järeldused, millega määratakse kindlaks ELi prioriteedid võitluseks raske ja organiseeritud kuritegevusega EMPACTi raames aastateks 2022–2025.

⁵ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003, lk 54).

korruptsiooni vastase võitluse kohta⁶ on käsitletud nende ametnikega üldiselt seotud teatavaid korruptiivsed tegusid. Need õigusaktid ei ole siiski piisavalt kõikehõlmavad ja liikmesriikide kehtivaid norme tuleb edasi arendada, et tagada liidu sidusam ja tulemuslikum reageerimine. Samuti on ilmnunud nõuete täitmise tagamise lüngad riiklikul tasandil ja tõkked eri liikmesriikide pädevate asutuste vahelisele koostööle. Liikmesriikide ametiasutused seisavad silmitsi probleemidega, mis on seotud muu hulgas liiga pika süüdistuse esitamise menetlusega, lühikeste aegumistähtaegadega, immuniteeti ja privileege puudutavate normidega, ressursside piiratud kättesaadavusega, koolituse ja uurimisvõimetustega.

EL on ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni⁷ osaline, mis on selles valdkonnas kõige terviklikum rahvusvaheline õigusakt, kuhu on koondatud mitmesugused meetmed korruptsiooni tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks. Käesoleva seadusandliku ettepanekuga ajakohastatakse ELi õigusraamistikku, sh lisades sellesse sellised ELi jaoks siduvad rahvusvahelised standardid nagu ÜRO korruptsioonivastane konventsioon. Eesmärk on tagada, et kõik korruptsioonivormid kriminaliseeritakse kõigis liikmesriikides, et ka juriidilisi isikuid saaks korruptsiooni eest kriminaalvastutusele võtta ning et selliste süütegude eest määratavad karistused oleks mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad. Lisaks sellele sisaldab ettepanek mitut asjakohast meetet korruptsiooni tõkestamiseks kooskõlas rahvusvaheliste standarditega ning edendab piiriülest koostööd, nagu nõutakse ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis.

Korruptsiooni väljajuurimiseks on tarvis nii tõkestus- kui ka ohjeldusmehhanisme. Liikmesriike kutsutakse üles võtma korruptsioonivastase võitluse raames mitmesuguseid tõkestus-, seadusandlikke ja koostöömeetmeid. Ebaausus, avaldamata huvide konfliktid ja eetikanõuete rasked rikkumised võivad viia korruptiivse tegevuseni, kui nendega ei tegeleta. Korruptsiooni tõkestamine vähendab vajadust kriminaalõiguslike meetmete järele ning toob laiemat kasu, sest aitab suurendada üldsuse usaldust ja suunata ametiisikute käitumist.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Direktiivi ettepanek täiendab ELi julgeolekuliidu strateegiat (2020–2025)⁸. 2021. aasta aprillis võttis komisjon samuti vastu ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025),⁹ mis sisaldab sihtotstarbelisi meetmeid korruptsiooni kui organiseeritud kuritegevust võimaldava nähtuse tõkestamiseks. Järeelmeetmena hindas komisjon korruptsiooni tõkestamise ja selle vastu võitlemise seadusandliku ja operatiivse mõõtme hetkeolukorda asutusevälise uuringu kontekstis, mis viidi lõpule 2022. aasta lõpus¹⁰.

Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia (2021–2025),¹¹ mis võeti vastu 2021. aasta aprillis, on tihedalt seotud ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegiaga. Selles tuuakse esile, et inimkaubandusega tegelevad organiseeritud kuritegelikud rühmitused

⁶ Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT C 195, 25.6.1997, lk 2).

⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsioon 2003, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni korruptsioonivastane konventsioon, lepingute seeria 2349 (oktoober): 41, <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/>.

⁸ 24. juuli 2020. aasta teatis ELi julgeolekuliidu strateegia kohta (COM(2020) 605 final).

⁹ 14. aprilli 2021. aasta teatis ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegia (2021–2025) kohta (COM(2021) 170 final).

¹⁰ Euroopa Komisjon, Gaglio, I., Guzzon, J., Bartz, K. jt, „Strengthening the fight against corruption. Assessing the EU legislative and policy framework: final report for acceptance“ („Korruptsiooni tõkestamise tugevdamine. ELi seadusandliku ja poliitikaraamistiku hindamine: heakskiidetav lõpparuanne“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.

¹¹ Komisjoni 14. aprilli 2021. aasta teatis „Inimkaubanduse vastu võitlemise ELi strateegia 2021–2025“ (COM(2021) 171 final).

kasutavad oma tegevuses üha enam ära seaduslikke ettevõtteid ja panevad oma põhitegevuse toetamiseks toime muid raskeid kuritegusid, nagu korruptsioon. Korruptsioon võib veelgi takistada inimkaubanduse avastamist, näiteks juhul, kui ohvrite tuvastamise eest vastutavad ametiasutused on seotud korruptsiooniga.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Õigusriigi meetmepakett

Komisjon on alates 2020. aastast jälginud õigusriigi olukorda käsitleva aastaaruande tsükli ühe keske osana riigi tasandil toimunud muutusi korruptsioonivastases tegevuses. Alates 2022. aastast sisaldavad aruanded ka soovitusi igale riigile, et toetada liikmesriike käimasolevate või kavandatud reformide elluviimisel, soodustada positiivseid muutusi ning aidata teha kindlaks valdkonnad, kus on vaja teha täiendusi või võtta hiljutiste muudatuste või reformidega seotud järelmeetmeid. Korruptsioonivastased meetmed on samuti osa koostööst, mida tehakse liikmesriikidega Euroopa poolaasta ning taaste- ja vastupidavuskavade raames. Euroopa poolaasta raames on hinnatud korruptsioonivastase võitluse probleemseid valdkondi, nagu riigihanked, avaliku halduse usaldusväärsus, ettevõtluskeskkond ja tervishoid. Poolaasta raames esitatud riigipõhiste soovitude abil on suunatud konkreetseid reforme ja investeeringuid, et parandada võimet tõkestada korruptsiooni mitmes liikmesriigis. Need kajastuvad riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades kindlaks määratud konkreetsetes vaheesmärkides.

Liidu eelarve kaitsmiseks üldist tingimuslikkuse korda käsitleva määruse (määrus (EL, Euratom) 2020/2092) alusel saab komisjon teha ettepaneku, et Euroopa Liidu Nõukogu kehtestab ELi liikmesriikide suhtes eelarvemeetmed, kui õigusriigi põhimõtte rikkumised, sh korruptsioon, võivad piisavalt otseselt mõjutada või tekitavad tõsise riski piisavalt otseselt mõjutada liidu eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist või liidu finantshuvide kaitset.

Lisaks on korruptsioon demokraatlikesse protsessidesse väljastpoolt sekkumise vahend – komisjoni 2023. aasta tööprogrammi lisatud praegu väljatöötamisel oleva demokraatia kaitse paketi peamine sihtmärk.

Konfiskeerimine ja vara tagasivõitmine

Direktiiviga 2014/42/EL¹² on kehtestatud normid kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus, et võtta kurjategijatel tulemuslikult ära nende ebaseaduslik vara. Selle kohaldamisalasse kuulusid süüteod, mis on hõlmatud ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitleva konventsiooniga¹³ ja nõukogu raamotsusega 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris¹⁴. 2022. aasta mais esitas komisjon ettepaneku uue direktiivi kohta, mis käsitleb vara tagasivõitmist ja konfiskeerimist,¹⁵ tuginedes varasematele õigusaktidele¹⁶. Ettepanekus on esitatud uus ja

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

¹³ Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT C 195, 25.6.1997).

¹⁴ Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003).

¹⁵ Brüssel, 25. mai 2022 (COM(2022) 245 final).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39); nõukogu 6. detsembri 2007. aasta otsus 2007/845/JSK, mis käsitleb kriminaaltulu jälitamise talituste vahelist koostööd kuritegelikul teel saadud tulu või kuritegevusega seotud muu vara jälitamise ja tuvastamise valdkonnas (ELT L 332, 18.12.2007, lk 103); nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsus 2005/212/JSK, mis käsitleb kuritegevusega

tugevdatud vara tagasivõitmise raamistik eesmärgiga tagada, et kuritegevusest ei saada kasu. See annaks ametiasutustele paremad vahendid, et võtta organiseeritud kuritegelikelt rühmitustelt rahalised vahendid täiendavate süütegude, sh korruptsiooni toime panemiseks.

Rahapesuvastane tegevus

Korruptsioon ja rahapesu on omavahel olemuslikult seotud. Sarnaselt muude tulu tekitavate süütegudega on korruptsioonikuritegude eesmärk saada isiklikku tulu. Rahapesu tõkestamine on laiemas raske kuritegevuse, sh korruptsiooni tõkestamise alustala, kuna selle abil võetakse kurjategijatelt ebaseaduslikult saadud tulu ning esitatakse süüdistus neile, kes aitavad sel viisil saadud tulu varjata.

Direktiiviga (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil¹⁷ kehtestatakse rahapesu kriminaliseerimise põhimõtted ja määratakse, et korruptsiooni tuleks käsitleda rahapesu eelsüüteona. 2021. aasta juulis võttis komisjon vastu seadusandlikud ettepanekud liidu normide tugevdamiseks, et tõkestada rahapesu ja terrorismi rahastamist,¹⁸ eelkõige tugevdades rahapesu andmebüroode võimet avastada, analüüsida ja levitada finantsteavet kuritegeliku tulu rahapesu kohta. See on oluline eeltingimus korruptsioonikuritegude tulemuslikuks uurimiseks ja nendega seotud süüdistuste esitamiseks.

Ebaseaduslik kauplemine kultuuriväärtustega on organiseeritud kuritegevuse jaoks tulus tegevus. Lisaks ebaseaduslikule kauplemisele võivad kurjategijad kuritarvitada ka seaduslikult hangitud kultuuriväärtusi rahapesu ja sanktsioonidest kõrvalehoidmise eesmärgil. 13. detsembril 2022 võttis komisjon vastu ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise ELi tegevuskava,¹⁹ millega tagatakse ELile ja liikmesriikidele terviklik raamistik, mille abil arendada edasi ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise ja sellega seotud süütegude, sh korruptsiooni ennetamist ja avastamist ning vastavat kriminaalõiguslikku reaktsiooni.

Rikkumisest teatajate kaitse

2019. aastal võeti vastu direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta („rikkumisest teavitavate isikute direktiiv“),²⁰ et kaitsta paremini rikkumisest teatavaid isikuid, mis parandab ka olulistest poliitikavaldkondades ELi õiguse rakendamist. Direktiivi kohaldatakse samuti pettusest, korruptsioonist ja mis tahes muust liidu finantshuve kahjustavast ebaseaduslikust tegevusest teatamise ning neist rikkumistest teatavate isikute suhtes²¹. Seda direktiivi tuleks hakata kohaldama käesolevas ettepanekus osutatud süütegudest teatamise suhtes ja nendest süütegudest teatavate isikute kaitse suhtes. Pädevad

seotud tulu, kuriteovahendite ja omandi konfiskeerimist (ELT L 68, 15.3.2005, lk 49); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1805, mis käsitleb arestimis- ja konfiskeerimisotsuste vastastikust tunnustamist (ELT L 303, 28.11.2018, lk 1).

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018).

¹⁸ Rahapesuvastast tegevust ja terrorismi rahastamise tõkestamist käsitlevate õigusaktide pakett, https://finance.ec.europa.eu/publications/anti-money-laundering-and-countering-financing-terrorism-legislative-package_en.

¹⁹ 13. detsembri 2022. aasta teatis „Ebaseadusliku kultuuriväärtustega kauplemise tõkestamise ELi tegevuskava“ (COM(2022) 800 final).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 (mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 437, 28.12.2020, lk 49)) artikli 10 lõige 3a.

riiklikud ametiasutused peaksid samuti tagama, et isikud, kes esitavad tõendeid või teevad kriminaaluurimiste käigus muul viisil koostööd, saavad kriminaalmenetluste kontekstis vajalikku kaitset, tuge ja abi.

Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad

Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad (nn kuldse viisa ja kuldse passi kavad) võivad aidata varjata või soodustada finants- ja majanduskuritegusid, sh korruptsiooni²². Nende kavade puhul tekitavad samuti muret läbipaistvuse ja kontrolli puudumine, seda ka kõnealustes kavades ette nähtud vahendajate rolli puhul. Komisjoni uue rahapesuvastase määruse ettepaneku²³ eesmärk on tagada vahendajate tegevuse järelevalve investoritele elamisloa andmise kavade raames. Komisjon käsitab investoritele kodakondsuse andmise kavasid, mille alusel antakse süstemaatiliselt liikmesriigi ja seega ka ELi kodakondsus vastutasuna eelnevalt kindlaks määratud maksete või investeringute eest ning ilma tegeliku seoseta kodakondsust andva liikmesriigiga, ELi õiguse rikkumisena. Seetõttu on komisjon seisukohal, et liikmesriigid ei tohi selliseid kavasid rakendada²⁴. Komisjon on oma aluslepingute kaitsja rollist tulenevate õiguste alusel võtnud selliseid kavasid pakkuvate liikmesriikide suhtes meetmeid, et need kavad lõpetada.

Komisjoni 28. märtsi 2022. aasta soovitus esitas kutsuti liikmesriike üles võtma kõik vajalikud kaitsemeetmed ja muud meetmed, et maandada investoritele kodakondsuse andmise kavade erinevaid olemuslikke, sh korruptsiooniga seotud riske²⁵.

Liidu finantshuvide kaitse

Direktiivi (EL) 2017/1371²⁶ eesmärk on luua ühiste miinimumnõuetega ühtlustatud süsteem, et tõkestada pettusi ja muid kuritegusid, mis mõjutavad liidu finantshuve. Direktiivis on esitatud mitme liidu finantshuve kahjustava kuriteo ühised määratlused, sh pettus, rahapesu, aktiivne ja passiivne korruptsioon ning vara omastamine.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikliga 325 antakse liidule ja liikmesriikidele ühine kohustus võidelda pettuste ja muu liidu finantshuve kahjustava ebaseadusliku tegevuse vastu tõhusate ja tõkestavate meetmete võtmise teel. Sellega kehtestatakse ka kohustus tagada liidu ja riiklike finantshuvide puhul sama kaitsetase.

Selleks et liikmesriikidel oleks kasutusel võrdväärsed meetmed liidu ja nende endi finantshuve kahjustava korruptsiooni tõkestamiseks, on vaja viia direktiiv (EL) 2017/1371 vastavusse käesolevas direktiivis kehtestatud nõuetega, mis käsitlevad karistusi, raskendavaid ja kergendavaid asjaolusid ning aegumistähtaegu.

²² Komisjoni 23. jaanuari 2019. aasta aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad Euroopa Liidus“ (COM(2019) 12 final). 21. märtsil 2023 kaebas komisjon ühe liikmesriigi Euroopa Kohtusse, kuna liikmesriik rikkus oma investoritele kodakondsuse andmise kavaga ELi õigust.

²³ Ettepanek: määrus, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (COM(2021) 420 final).

²⁴ 21. märtsil 2023 kaebas komisjon ühe liikmesriigi Euroopa Kohtusse, kuna liikmesriik rikkus oma investoritele kodakondsuse andmise kavaga ELi õigust.

²⁵ Komisjoni 28. märtsi 2022. aasta soovitus viivitamatute sammude kohta, mida tuleks astuda seoses investoritele kodakondsuse andmise kavade ja investoritele elamisloa andmise kavadega, võttes arvesse Venemaa sissetungi Ukrainasse (C(2022) 2028 final).

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017).

Mis puutub direktiivi (EL) 2017/1371 hindamisse kooskõlas selle artikliga 18, siis hindab komisjon, mil määral tuleks selles sätestatud rikkumisi praeguse direktiivi järgi ajakohastada.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on ELi toimimise lepingu artikli 83 lõiked 1 ja 2 ning artikli 82 lõike 1 punkt d.

ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 on määratletud korruptsioon eriti ohtliku piiriülese mõõtmega kuriteoliigina. Sellega lubatakse Euroopa Parlamendil ja nõukogul kehtestada seadusandliku tavamenetluse kohaselt vastuvõetavate direktiivide abil vajalikud miinimumnormid korruptsiooni määratlemiseks.

Korruptsioonil ei ole ühte konkreetset määratlust, kuna see esineb eri vormides ja seda panevad toime eri osalejad. Korruptsioon on püsiv nähtus, millel on kõigis ühiskonnakihtides mitu kuju ja vormi, näiteks altkäemaksu andmine ja/või võtmine, omastamine, mõjuvõimuga kauplemine, teabega kauplemine, ametiseisundi kuritarvitamine ja ebaseaduslik rikastumine²⁷.

ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni läbirääkimiste ajal kaalusid ÜRO riigid hoolikalt, kas töötada välja korruptsiooni õiguslik määratlus. Järeldati, et mis tahes katse koostada terviklik määratlus ei võtaks vältimatult arvesse mõnda korruptsiooni vormi. Niisiis jõudis rahvusvaheline kogukond korruptsiooni teatavate ilmingute kohta konsensusele, kuid jättis samal ajal igale riigile võimaluse kehtestada ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis kehtestatud miinimumnõuetest rangemaid nõudeid²⁸.

ELi toimimise lepingu artikli 83 lõige 2 on õiguslik alus, mille põhjal võeti vastu direktiiv (EL) 2017/1371, mida muudetakse kavandatud direktiiviga. Selles on sätestatud ELi pädevus kehtestada miinimumeeskirjad kuritegude ja karistuste määratlemiseks ELi poliitikavaldkondades, mille suhtes on kohaldatud ühtlustamismeetmeid, kui see on hädavajalik, et tagada kõnealuste poliitikavaldkondade tulemuslik rakendamine.

Artikli 82 lõike 1 punktis d on sätestatud õiguslik alus meetmetele, mille eesmärk on hõlbustada liikmesriikide õigusasutuste või samaväärsete asutuste vahelist koostööd kriminaalasjade menetlemisel ja otsuste täitmisel, nt kriminaaljurisdiktsiooni kohta ühiste normide vastuvõtmine.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Korruptsioon on riikidevaheline nähtus, mis mõjutab kõiki ühiskondi ja majandusi. Meetmetel, mida võetakse üksnes riigi või isegi üksnes liidu tasandil, pööramata tähelepanu rahvusvahelisele koordineerimisele ja koostööle, ei oleks piisavat mõju. Liidu meetmete võtmisel tuleks võtta nõuetekohaselt arvesse Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) ning ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo (UNODC) tööd. Ajavahemikus 2016–2021 registreeris Eurojust 505 piiriülest korruptsioonijuhtumit ning nende arv kasvas sellel viieaastasel

²⁷ „Cost of Non-Europe Report Stepping up the EU’s efforts to tackle corruption“ („Euroopa mõõtme puudumisest tulenevate kulude aruanne: ELi korruptsiooni tõkestamise meetmete tõhustamine“), EPRS | Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, Meenakshi Fernandes ja Lenka Jančová, 2023, lk 15.

²⁸ ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo, „Safeguarding against Corruption in Major Public Events. Facilitator’s Guide“ („Korruptsioonivastane kaitse suurte avalike ürituste puhul. Korraldajate suunised“), lk 30.

perioodil pidevalt,²⁹ mis kinnitab, et korruptsioon on ELis järk-järgult kasvav piiriülene nähtus. Euroopa Komisjoni avaldatud hiljutise uuringu tulemusena leiti, et „kuna puudub sidus Euroopa raamistik, mis sisaldab sätteid kõigi rahvusvaheliste standardite alusel kindlaks määratud korruptsioonikuritegude kohta, tekivad piiriüleste korruptsioonijuhtumite menetlemisel seadusandlikud ja operatiivsed probleemid“.³⁰

Korruptsiooni rahvusvahelise mõõtmise tõttu ning võttes arvesse juba kehtivaid ELi õigusakte, on ELi tasandil võetavad meetmed eeldatavasti praktilise lisaväärtuse saamisel tulemuslikumad ja tõhusamad kui liikmesriikide individuaalselt võetavad meetmed. ELi sekkumine annaks lisaväärtust, ühtlustades veelgi liikmesriikide kriminaalõigust, aidates tagada liikmesriikidele võrdsed võimalused ning tegevuse kooskõlastamise ja ühised standardid. Nagu näitab õigusriigi olukorda käsitlevates aastaaruannetes esitatud analüüs, osutavad kehtivate õigusaktide lüngad ja piiratud nõuete täitmise tagamine ning vajadus teha koostööd ja võime esitada süüdistusi piiriüleste juhtumite puhul sellele, et on vaja rohkem tegevust kooskõlastada ning ELis ühised standardid kehtestada. Lisaks sellele suurendaks see julgeolekumeetmete ja uurimisvahendite tulemuslikkust ELis. Võttes arvesse korruptsioonijuhtumite üha piiriülesemat olemust, peavad liikmesriigid tegema aktiivselt koostööd, et tagada piisav tõkestamine ja karistamine. Kuritegude ühised määratlused aitaksid sellele koostööle kaasa. Lõpetuseks eeldab korruptsiooni vastu võitlemine mitme osaleja ühiseid jõupingutusi. Seega kui kirjeldada korruptsiooni laiemas ELi kontekstis ja mitte konkreetsete liikmesriikide riiklikus kontekstis, siis on võimalik kõiki asjaomaseid sidusrühmi laiemalt kaasata.

Kui ELi tasandil meetmeid ei võeta, suureneb korruptsiooni probleem eelolevatel aastatel tõenäoliselt märkimisväärselt. Sellel oleks selge piiriülene mõju ja otsene mõju ühtsele turule, ELi finantshuvidel ning sisejulgeolekule üldisemalt. Korruptsioon ühes liikmesriigis peaks selle piiriülese mõju tõttu pakkuma otsest huvi ka teistele liikmesriikidele. Kohtu- ja õiguskaitseasutustel oleks jätkuvalt tõsisid probleeme keerukamate korruptsioonijuhtumite lahendamisel, mis annaks kurjategijatele võimaluse valida endale selline ELi jurisdiktsiooni, mille korruptsioonivastases õigusraamistikus teatavat korruptiivset tegevust ei käsitleta või käsitletakse väiksema tulemuslikkuse ja ulatusega. Korruptsiooni jätkumisel on laiem ühiskondlik kulu jätkuva kriminaalse tegevuse näol ning see võib hõlbustada organiseeritud kuritegelike rühmituste jätkuvat tegevust.

- **Proportsionaalsus**

Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega piirduakse kavandatava uue direktiivi puhul sellega, mis on vajalik ja proportsionaalne korruptsiooni tõhusaks tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks ning rahvusvaheliste kohustuste ja standardite rakendamiseks, eriti seoses korruptsiooni kriminaliseerimisega, kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga.

ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis nõutakse, et konventsiooni osalised võtaksid seadusandlikke ja muid meetmeid, et käsitada altkäemaksu võtmist ja/või andmist, omastamist ja rahapesu kuritegudena, ning et nad kaaluksid seadusandlike ja muude meetmete võtmist, et käsitada kuritegudena ka teatavat muud tegevust (ametiseisundi kuritarvitamine,

²⁹ Eurojust, „Eurojust Casework on Corruption: 2016–2021 Insights“ („Eurojusti korruptsioonialased uuringud: 2016. kuni 2021. aasta andmed“), 2022. aasta mai.

³⁰ Euroopa Komisjon, Gaglio, I., Guzzon, J., Bartz, K. jt, „Strengthening the fight against corruption. Assessing the EU legislative and policy framework: final report for acceptance“ („Korruptsiooni tõkestamise tugevdamine. ELi seadusandliku ja poliitikaraamistiku hindamine: heakskiidetav lõpparuanne“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.

mõjuvõimuga kauplemine ning lähtuvalt põhiseadusest ja õigussüsteemi aluspõhimõtetest ebaseaduslik rikastumine). Euroopa Liit peaks kooskõlas kohustustega, mis on märgitud 2021. aasta korruptsioonivastasel ÜRO Peaassamblee erakorralisel istungjärgul vastu võetud poliitilises deklaratsioonis, kehtestama võimaluste piires miinimumnõuetest rangemad nõuded ja võtma täiendavaid meetmeid korruptsiooni tõkestada ja selle vastu võidelda.

Ettepanekuga määratletakse korruptsioonikuritegude ulatus ja hõlmatakse kõik asjaomased teod, ent piirdatakse nende määratlemiseks vajaliku ja proportsionaalsega. Ettepanekuga tugevdatakse vajaduse korral kehtivaid rahvusvahelisi kohustusi, et parandada piiriüleste koostööd ning mitte võimaldada kurjategijatel kasutada ära riiklike õigusaktide erinevusi.

Kavandatud meetmete mõju liikmesriikidele vajalike ressursside ja riikliku raamistiku kohandamise vajaduse seisukohast kaalub üles kasu, mida saadakse liikmesriikide paremast võimest tõkestada korruptsiooni kriminaalõiguse abil, sh parema pädevate asutuste piiriülese koostöö kaudu piiriülestes korruptsioonijuhtumites. Tõkestamise ja uurimisvahendite kasutamise meetmete ühtlustamine on ette nähtud ainult ulatuses, mis on vajalik välja pakutud kriminaalõiguse raamistiku tulemuslikuks toimumiseks.

- **Vahendi valik**

ELi toimimise lepingu artikli 83 ja artikli 82 lõike 1 kohaselt saab miinimumnorme kuritegude ja karistuste määratlemise kohta piiriülese mõõtmega raskete kuritegude, sealhulgas korruptsiooni valdkonnas kehtestada ainult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga seadusandliku tavamenetluse kohaselt.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Avalikus sektoris altkäemaksu andmist ja/või võtmist käsitleva 1997. aasta konventsiooni (ametiisikutega seotud korruptsiooni vastase võitluse kohta) ning erasektoris altkäemaksu andmist ja/või võtmist käsitleva raamotsuse 2003/568/JSK asjus ei ole tehtud järelhindamist.

Komisjon on siiani võtnud vastu kaks aruannet direktiivi (EL) 2017/1371 rakendamise kohta. 6. septembril 2021 võttis komisjon vastu esimese kõnealuse aruande,³¹ milles on märgitud, et kõik liikmesriigid, kelle suhtes direktiiv on siduv, on võtnud üle selle põhisätteid, aga direktiivi ülevõtmist tuleb teatavate muude sätete puhul siiski parandada. Aruandes on märgitud, et ligikaudu pooled liikmesriikidest ei ole võtnud õigusaktidesse üle mõiste „ametiisik“ määratluse teatavaid aspekte. Aruande kohaselt nõutakse mitmes liikmesriigis nii aktiivse kui ka passiivse korruptsiooni määratluse puhul ametikohustuste rikkumise lisaaspekti olemasolu. See lisaaspekt kitsendab märkimisväärselt direktiivi korruptsiooni määratluse kohaldamisala.

Passiivse korruptsiooni puhul leidis komisjon, et mõnes liikmesriigis ei hõlma riigisiseseid õigusaktid aspekti, mis käsitleb ametiisikute ametiülesandeks oleva teo toime panemisest hoidumist. Aktiivse korruptsiooni puhul on aruandes märgitud, et direktiivis esitatud määratluse teatavad aspektid on puudu või ei ole teatavates liikmesriikides nõuetekohaselt üle võetud. Vara omastamise puhul leidis komisjon, et teatavad liikmesriigid on selle sätte kitsamalt üle võtnud või ei ole seda üldse üle võtnud. Aruandes on samuti märgitud, et

³¹ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371 (mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil) rakendamise kohta, Brüssel, 6.9.2021 (COM(2021) 536 final).

karistuste puhul ei ole neljandik liikmesriikidest direktiivi sätteid nõuetekohaselt üle võtnud. Aegumistähtaegade puhul leidis komisjon, et üksikutes liikmesriikides on süüdimõistva otsuse täitmise aegumistähtajad lühemad, kui on direktiiviga ette nähtud³².

2022. aasta septembris võttis komisjon vastu direktiivi (EL) 2017/1371 teise rakendusaruande³³. Aruandes keskenduti kolmele konkreetsele küsimusele: i) direktiivis ette nähtud käibemaksupettuste künnise (10 miljoni euro suurune kogukahju) asjakohasus; ii) aegumistähtaegu käsitlevate sätete tulemuslikkus ning iii) kas direktiiv käsitleb tulemuslikult hangetega seotud pettusi. Kooskõlas direktiivi (EL) 2017/1371 artikli 18 lõikega 3 tugines aruanne peamiselt andmetele, mille liikmesriigid komisjonile esitasid, sh aastane statistika direktiivis viidatud kuritegude kohta.

• **Konsulteerimine sidusrühmadega**

2022. ja 2023. aastal konsulteeris komisjon liikmesriikidega kehtivate riigisiseste sätete asjus, mis käsitlevad korruptsiooni kriminaliseerimist ja selle vastu võitlemist, küsides ajakohast teavet kahe küsimustiku abil, nagu on kirjeldatud punktis allpool.

Direktiivi eelnõuga seotud mõtteid ja küsimustiku vastuseid käsitleti kahel korruptsioonivastase võitluse teemalisel kogemuste jagamise seminaril. Seminarid toimusid 14. detsembril 2022 ja 14. märtsil 2023, neil osalesid liikmesriikide eksperdid, sh sise- ja justiitsministeeriumide, korruptsioonivastaste asutuste, politsei ja prokuratuuri esindajad. Komisjon on samuti konsulteerinud liikmesriikidevahelise politsei- ja õigusalase koostöö eest vastutavate liidu organite ja asutustega, sh Euroopa Liidu Kriminaalõigusalase Koostöö Ameti (Eurojust), Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti (Europol), Euroopa Prokuratuuri ja riiklike ametiasutustega, kes vastutavad korruptsiooni tõkestamise ja vähendamise eest.

Komisjon konsulteeris rahvusvaheliste organisatsioonidega (sh UNODC, OECD ja GRECO) ning sai neilt teavet. Teavet esitasid ka akadeemilised ringkonnad ja kodanikuühiskond, sh Transparency International ja UNCAC Coalition. Korruptsiooniküsimustega tegelevate kohalike uurimiskorrespondentide³⁴ täiskogu istungil arutati 13. märtsil 2023 mitmesuguseid ettepanekuga seotud teemasid.

Ettepanekut käsitleti ka õigusriigi kontaktpunktide võrgustiku kohtumisel 27. jaanuaril 2023, investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavade eksperdirühma kohtumisel 1. märtsil 2023, ELi rahapesu andmebüroode võrgustiku kohtumisel 15. märtsil 2023 ja komisjoni ELi kriminaalpoliitika eksperdirühma kohtumisel 27. märtsil 2023.

Üldiselt rõhutasid liikmesriigid ja sidusrühmad vajadust ühtlustada korruptsioonikuritegude ja nende karistuste määratlusi kõikjal ELis terviklikul ja tulemuslikul viisil. Sidusrühmad töid välja, et sagedased on juhtumid, kus määratluste erinevus takistab tulemuslikku piiriülest koostööd korruptsioonikuritegudes süüdistuste esitamisel. Korruptsioonikuritegude kõnealuste määratluste ühtlustamine peaks parandama õiguskaitseasutuste piiriülest

³² Komisjon on siiani algatanud rikkumismenetluse 17 liikmesriigi puhul direktiivi nõuetele mittevastava ülevõtmise tõttu.

³³ Teine aruanne Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiivi (EL) 2017/1371 (mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil) rakendamise kohta, Brüssel, 16.9.2022 (COM(2022) 466 final)

³⁴ Korruptsiooniküsimustega tegelevad kohalikud uurimiskorrespondendid on võrgustik, mis koosneb igast liikmesriigist pärit kodanikuühiskonna ja akadeemiliste ringkondade ekspertidest, kes tegutsevad liikmesriigis ilmneva korruptsiooni vastase võitluse valdkonnas. Võrgustikku haldab ja rahastab Euroopa Komisjon lepingu „HOME/2017/ISFP/CORR/0050 – nõustamine, tehniline abi ja tugi korruptsioonivastase võitluse valdkonnas“ alusel.

teabevahetust ja koostööd. Kui korruptsioonikuritegude eest määratavad karistused ühtlustada, siis oleks ka nõuete täitmise tagamine ja heidutus kõikjal ELis tulemuslikum. Mitu liikmesriiki märkisid, et kui võtta mehaaniliselt üle ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni ebaseadusliku rikastumise süüteo määratlus, siis oleks see vastuolus süütuse presumptsiooni ja liikmesriikide põhiseaduslike tavadega. Suur osa sidusrühmadest soovitas, et ettepanek peaks samuti hõlmama korruptsiooni tõkestamist, sh täiendavaid karistusi, näiteks keeldu kandideerida avaliku teenistuse ametikohtadele või nendel töötada või keeldu kandideerida avaliku sektori rahastamisega hankemenetlustes või neis osaleda, ning kajastama piisava sõltumatuse, koolituse ja ressurssidega spetsialiseerunud korruptsioonivastaste organite olulisust.

Tagasiside saamiseks avaldati 20. jaanuarist 2023 kuni 17. veebruarini 2023 tagasisidekorje, millele laekus 361 vastust³⁵. Vastused kinnitasid korruptsioonivastase võitluse suurt tähtsust ning vajadust võtta ELis korruptsioonivastaseid meetmeid mitmel tasandil, sh ELi institutsioonides. Kuigi enamikus saadud vastustest kutsuti üles võtma täiendavaid meetmeid, toodi mõnes neist esile ka vajadus tagada kehtiva rahvusvahelise raamistiku nõuetekohane rakendamine ning kaaluda hoolikalt uusi õiguslikke või pehme õiguse algatusi. Mitu vastanut rõhutasid, et korruptsioonil on tihe seos organiseeritud kuritegevusega. Kehtiva raamistiku tugevdamise valdkonnas olid enamik vastanutest nõus, et tuleb kõrvaldada õiguslüngad ja kriminaliseerimine peaks hõlmama kuritegevust laiemas ulatuses, kui seda hõlmab kehtiv rahvusvaheline õigusraamistik, koos vastavate karistustega. Mõne vastaja sõnul tuleb selleks, et tulla tõhusalt toime korruptsioonijuhtumite keerukusega, teha õiguskaitseasutustele kättesaadavaks piisavalt ressursse ja pakkuma neile piisavaltkoolitust ja nad peaksid olema võimelised kasutama spetsiaalseid uurimismeetodeid ja spetsiaalseid seadmeid. Mitu vastanut kutsusid üles looma kodanikuühiskonna abiga järelevalve ja kontrolli vahendi.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Kooskõlas kohustusega, mis võeti ELi organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise strateegias (2021–2025), sõlmis Euroopa Komisjon lepingu uuringu kohta, mille käigus vaadatakse läbi ELi korruptsioonivastast võitlust käsitlevad õigusaktid. Uuring „Strengthening the fight against corruption: assessing the EU legislative and policy framework“ („Korruptsiooni tõkestamise tugevdamine. ELi seadusandliku ja poliitikaraamistiku hindamine“), mille tegi EYst ja RAND Corporationist koosnev konsortsium, avaldati 3. jaanuaril 2023³⁶. Selle käigus analüüsiti ELi õigusraamistiku lünki korruptsiooni tõkestamise ja karistamise valdkonnas ning esitati soovitused nende lünkade kõrvaldamiseks võetavate võimalike ELi meetmete kohta, hinnates ja võrreldes selliste meetmete mõju.

Uuringu tulemusena järelitati, et korruptsioonivastasele võitlusele avaldaks kõige suuremat mõju ELi liikmesriikide õigusaktide täpsem vastavusse viimine koos toetavate pehme õiguse meetmetega. Konkreetselt kutsuti uuringus üles kehtestama ühised miinimumnormid korruptsioonikuritegude ja nendega seotud karistuste määratlemiseks ning ühisnormid korruptsioonikuritegude uurimise ja nende eest süüdistuste esitamise parandamiseks liikmesriikides (nt edendades teatamist ning ühtlustades immunitaeti ja aegumistähtaegu, aga ka korruptsiooni võimaldajaid puudutavaid käsitusi). Neid järeldusi on käesolevas direktiivi

³⁵ Tagasisidekorje ja vastused: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13674-Fighting-against-corruption-in-the-EU-updated-rules_et.

³⁶ Euroopa Komisjon, Gaglio, I., Guzzon, J., Bartz, K. jt, „Strengthening the fight against corruption. Assessing the EU legislative and policy framework: final report for acceptance“ („Korruptsiooni tõkestamise tugevdamine. ELi seadusandliku ja poliitikaraamistiku hindamine: heakskiidetav lõpparuanne“), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.

ettepanekus arvesse võetud. Lisaks sellele kutsuti uuringus üles võtma ka meetmeid, mille eesmärk on tagada korruptsiooni tulemuslik tõkestamine, sh põhjalik korruptsiooni käsitlevate andmete kogumine, ning võtta kasutusele spetsialiseerunud korruptsioonivastased asutused nii ELi kui ka riiklikul tasandil.

Komisjon võttis arvesse ka muid andmeid, nt korruptsiooni käsitlevaid 2022. aasta Eurobaromeetri uuringuid. Komisjon on samuti tuginenud UNODCi, OECD, GRECO ja Euroopa Parlamendi uuringuteenuste asjakohastele dokumentidele.

Nagu on märgitud eespool, saatis komisjon liikmesriikidele küsimustiku, et teha kindlaks, millised kriminaalõiguse andmed on saadaval altkäemaksu andmise ja/või võtmise kohta. Enamik liikmesriikidest koguvad andmeid altkäemaksu andmise ja/või võtmise kohta, kuid mitte kõik vastanud liikmesriigid ei paistnud koguvat andmeid juriidiliste isikute süüdimõistmiste, menetlemisel olevate juhtumite ning muul viisil kui süüdi- või õigeksmõistmise teel lahendatud juhtumite arvu kohta. See näitab, et korruptsioonijuhtumite kohta ühtlustatum andmete kogumine võib aidata teha kindlaks ja analüüsida seaduspärasid ELis.

Komisjon palus liikmesriikidel ka esitada andmeid riigisiseste spetsialiseerunud organite kohta, kes töötavad korruptsiooni tõkestamise valdkonnas, sh nende kohta, kellel on teatavad karistamisvolitused (nt trahvide määramine). Enamik liikmesriikidest teatas ühest või mitmest organist, kellel on korruptsiooni tõkestamise valdkonnas mingi roll. Mitmes liikmesriigis on palju selliseid organeid, millel on igaühel oma volitused, aga teatavates liikmesriikides on üks organ, millel on laiaulatuslikumad volitused. Kaheksa liikmesriiki teatasid, et neil ei ole korruptsiooni tõkestamisele spetsialiseerunud ühte organit, vaid mitu, mis tegelevad muude ülesannete hulgas ka korruptsiooni tõkestamisega.

Komisjon palus liikmesriikidel samuti esitada teavet korruptsiooni tõkestamise valdkonnas tegutsevate spetsialiseerunud organite volituste kohta. Selle uurimise tulemusena selgus, et kõnealustel organitel on väga erinevad ülesanded ja volitused, alates varade/huvide või kingituste deklaratsioonide järelevalvest kuni lobitöö reguleerimise ja pöördukse efekti normide täitmise tagamiseni. Mõnel organil on ka nõuete täitmise tagamise volitused, näiteks õigus määrata trahve.

Liikmesriikidelt küsiti ka spetsialiseerunud organite kohta korruptsiooni karistamise valdkonnas. Kuigi kõigis liikmesriikides võivad tavalised politseiorganid ja prokuratuurid teatavaid korruptsioonivorme uurida ja nende eest süüdistusi esitada, on pea kõigis liikmesriikides ka mingit sorti eripolitsei, kes uurib konkreetseid korruptsioonijuhtumeid, näiteks kui need on tõsisemad, keerukamad või seotud teatavate kahtlusaluste kategooriatega. Nende korruptsioonijuhtumite puhul korruptsiooni eest süüdistuste esitamiseks on enamikel liikmesriikidel olemas eriprokurörid.

Teine küsimustik, millele koguti vastuseid 9. jaanuarist 8. veebruarini 2023, keskendus korruptsioonikuritegusid käsitlevale teabele, et anda komisjonile käesoleva ettepaneku jaoks teavet ja juhiseid. Liikmesriike kutsuti üles jagama oma riiklike õigussätteid, mis käsitlevad neid süütegusid, nagu on määratletud ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis, nende süütegude eest määratavat maksimaalset vangistust ning kehtestatud aegumistähtaegu. Teavet küsiti järgmiste korruptsioonikuritegude kohta: altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus ja erasektoris, ametiisiku toime pandud või erasektoris toimunud omastamine, mõjuvõimuga kauplemine, ametiseisundi kuritarvitamine, ebaseaduslik rikastumine ja õigusemõistmise takistamine. Küsimustikule vastasid kõik liikmesriigid peale Bulgaaria ja Taani. Allpool on esitatud küsimustiku tulemuste kokkuvõte.

Joonis 1. Korruptsioonikuritegude kriminaliseerimine liikmesriikides

SÜÜTEOD	LIIKMESRIIKIDE ARV, KUS RIIKLIK ÕIGUS SÜÜTEGU HÕLMAB	LIIKMESRIIKIDE ARV, KUS RIIKLIK ÕIGUS SÜÜTEGU EI HÕLMA
Altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus sektoris	25	0
Altkäemaksu andmine ja/või võtmine erasektoris	25	0
Omastamine ja muu varaga seotud pettus ametiisiku poolt	25	0
Omastamine erasektoris	25	0
Mõjuvõimuga kauplemine	23	2
Ametiseisundi kuritarvitamine	25	0
Ebaseaduslik rikastumine	8	17
Õigusemõistmise takistamine	25	0

Liikmesriikide teatatud andmete analüüs näitab, et liikmesriikide õigusaktides on sätestatud süüteod, mis puudutavad altkäemaksu andmist ja/või võtmist avalikus ja erasektoris, omastamist, õigusemõistmise takistamist³⁷ ja ametiseisundi kuritarvitamist. Sellest hoolimata on määratlustes mitmeid erinevusi, eelkõige omastamise ja ametiseisundi kuritarvitamise puhul. Kindlasti ei ole võimalik järeldada, et liikmesriikide õigusaktides käsitletakse kõiki korruptsioonikuritegusid nii, nagu need on määratletud ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis³⁸. Mitu liikmesriiki teatasid, et on kriminaliseerinud mõjuvõimuga kauplemise oma riigisisestes õigusaktides, aga mõned määratlused erinevad märkimisväärselt asjakohastest ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni sätetest ja vahel on kuritegu ainult osaliselt hõlmatud. Ebaseaduslik rikastumine on endiselt hõlmatud vähestel juhtudel, kusjuures kaheksa liikmesriiki teatavad selle mingil viisil käsitlemisest riiklikes õigusaktides ning mitu muud liikmesriiki teatavad, et neid aspekte on käsitletud nende rahapesu või vara konfiskeerimise õigusaktides. Erinevused süütegude määratlustes ja teatavate korruptiivsete tegevuste mittekriminaliseerimine põhjustab probleeme piiriüleste juhtumite puhul ning selle tõttu kritiseerivad teatavad järelevalveorganid seda, kuidas liikmesriigid rahvusvahelisi õigusakte rakendavad.

Joonis 2. Korruptsioonikuritegude eest määratavad vangistused liikmesriikides

Vangistuse pikkus liikmesriikides	EL – vahemik aastates (saadud vastuste alusel)	EL – keskmine pikkus aastates (saadud vastuste alusel)	Mediaanväärtus aastates
Altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus sektoris	0,25–15	6,94–9,59	6–10
Altkäemaksu andmine ja/või	0,25–12	5,74–6,43	5–6

³⁷ Liikmesriigid kriminaliseerivad selle üldise süüteona, piiramata seda korruptsioonimenetlusega, nagu ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis.

³⁸ Enamiku liikmesriikide puhul on saadaval ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni rakendamise läbivaatamise aruanded, aga need ei ole väga värsked.

võtmine erasektoris			
Omastamine ja muu varaga seotud pettus ametiisiku poolt	0,25–15	6,15–8,34	–6–10
Omastamine erasektoris	0,25–20	5,57–8,08	5–8
Mõjuvõimuga kauplemine	0,25–10	4,87–5,53	5
Ametiseisundi kuritarvitamine	1–20	–5,92–6,56	4–5
Ebaseaduslik rikastumine	0,5–15	5,38–7,19	3,5–6
Õigusemõistmise takistamine	1 – eluaegne	5,58–8,67	4,5–6

Käesolevas ettepanekus märgitud süütegude eest määratava maksimumkaristuse miinimumtaseme määramisel võttis komisjon arvesse süütegude olemust, liikmesriikides määratud karistuste taset (vt joonis 2) ja muude ELi õigusaktidega kehtestatud taset kriminaalõiguse valdkonnas. Selles direktiivis välja pakutud karistused ei ületa nende süütegude eest liikmesriikides määratavate maksimumkaristuste keskmist taset. Näiteks avalikus sektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise eest määratav keskmine karistus jääb vahemikku ligikaudu 7–9,5 aastat ning erasektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise eest määratav karistus jääb vahemikku ligikaudu 5,5–6 aastat. Samas on liikmesriikide õigusaktides märkimisväärsed erinevusi. Näiteks omastamise eest määratav maksimumkaristus ulatub kolmest kuust Hispaanias kuni 15 aastani Kreekas³⁹. Maksimaalse karistuse miinimummäära kehtestamine ELi tasandil lihtsustab seega piiriülest politsei- ja õigusalast koostööd ning suurendab heidutust.

Joonis 3. Korruptsioonikuritegude aegumistähtajad liikmesriikides

Aegumistähtajad liikmesriikides	EL – vahemik aastates (saadud vastuste alusel)	EL – keskmine aeg aastates (saadud vastuste alusel)	Mediaanväärtus aastates
Altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus sektoris	3–25	10,76–14,28	10–12
Altkäemaksu andmine ja/või võtmine erasektoris	3–25	10,26–11,70	10
Omastamine ja muu varaga seotud pettus ametiisiku poolt	3–25	10,50–13,20	10–12
Omastamine erasektoris	3–25	9,42–12,19	10
Mõjuvõimuga kauplemine	2–25	9,00–10,82	8–10
Ametiseisundi kuritarvitamine	5–25	10,48–11,63	9–10
Ebaseaduslik rikastumine	5–20	10,13–11,38	10–11
Õigusemõistmise takistamine	3–25	9,25–12,70	10

Komisjon lähtus käesoleva ettepaneku koostamisel liikmesriikide vastustest korruptsioonikuritegude aegumistähtaegade kohta riiklikes õigusaktides. Avalikus sektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise puhul jääb keskmine vahemikku 11–14 aastat ning erasektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise puhul jääb keskmine vahemikku 10–11,5 aastat. Samas on liikmesriikide õigusaktides märkimisväärsed erinevusi: avalikus ja erasektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise minimaalsed ja maksimaalsed

³⁹ Selle süüteo puhul jääb keskmine maksimumkaristus vahemikku 5–7,5 aastat.

aegumistähtjad ulatuvad kolmest aastast sellistes liikmesriikides nagu Tšehhi ja Leedu kuni 25 aastani Poolas.

Õigusriigi olukorda käsitlevates aastaaruannetes märgiti, et operatiivsed vajakajäämised võivad märkimisväärselt takistada korruptsioonijuhtumite uurimist ja nende eest süüdistuste esitamist ning õonestada korruptsioonivastase võitluse tulemuslikkust. Näitena võib tuua liiga koormavad või ebaselged sätted saadikupuutumatusse võtmise kohta ning lühikesed aegumistähtjad, mis võivad takistada keeruliste juhtumite lõpuleviimist, eriti kui nendega on seotud veel muud tegurid, mille tõttu menetlused võivad pikale venida. Eelkõige võivad sellised takistused kahjustada suur- ja keeruliste korruptsioonijuhtumite uurimist ning tekitada karistamatuse ohu, mis tähendaks, et korruptsioonivastastel jõupingutustel ei oleks hoiatavat mõju.

- **Mõjuhindang**

Võttes arvesse, et käesolev direktiivi ettepanek käsitleb eelkõige rahvusvahelisi kohustusi ja norme ning jätab vähe ruumi muudele tegutsemisviisidele, esitatakse käesolev ettepanek erandkorras ilma mõjuhindanguta. Lisaks ei ole algatusel tõenäoliselt märkimisväärt majanduslikku, keskkonnavalast ega sotsiaalset mõju ega kulusid ega mõju, mis tooks kaasa märkimisväärsed kulutusi. Samas peaks see tooma kasu majandusele ja ühiskonnale tervikuna.

Käesolev ettepanek tugineb eelmises punktis nimetatud välisuuringute ja -hindangute käigus kogutud tõenditele ning sidusrühmadega peetud konsultatsioonidele.

Olemaolevate tõendite põhjal kaaluti erinevaid lähenemisviise:

1. muud kui seadusandlikud meetmed ELi või liikmesriigi tasandil, sealhulgas suunised, parimate tavade jagamine, koolitused ja vastavustabelite väljatöötamine korruptsiooniga seotud süütegude kohta;
2. ettepanek, millega võetakse üle ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni sätted;
3. ettepanek, millega võetakse üle ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni sätted, minnes teatavate aspektide puhul samal ajal kaugemale rahvusvahelistest kohustustest, kehtestades karistuste ülempiiri miinimumtaseme, et oleks lihtsam esitada süüdistusi ja suurendada teadlikkust eetikast ja usaldusväärsusest ametiisikute seas;
4. ettepanek, millega määratakse kindlaks kõigi võimalike korruptsioonikuritegude eri tingimused ja elemendid ning nõuded sellistele ennetusmeetmetele, nagu lobitöö ja huvide konfliktide normid.

Kogutud tõendite ja eespool kirjeldatud varasemate hindamiste põhjal on komisjon valinud lähenemisviisi (ülal kirjeldatud 3. variant), millega tehakse ettepanek ühtlustamiseks kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni sätetega, kasutades edasipüüdlikumat lähenemisviisi ja minnes kaugemale rahvusvahelistest kohustustest nendes valdkondades, kus meetmetel on tõendatav eelis piiriülese koostöö seisukohast, austades riiklikke traditsioone ja kohtulahendeid ning tagades kooskõla ELi õigusega.

Seadusandlik ettepanek avaldab eeldatavasti positiivset mõju korruptsiooni tõkestamisele, avastamisele ja sellele reageerimisele, eelkõige ühtlustades kuritegude määratlusi ja viies vastavusse kriminaalkaristused. Korruptsiooni tõkestamiseks meetmete võtmine, esitades süüdistusi selle toimepanijatele ja vähendades korruptsioonikuritegevuse esinemissagedust, vähendab eeldatavasti majanduslikku ja sotsiaalset kulu ning avaldab positiivset mõju majandusele. Kui tagada süüteo toimepanijatele heidutavad karistused, siis suurendab see

tõenäoliselt üldist julgeolekut ja takistab organiseeritud kuritegelike rühmituste tegevust. Selles valdkonnas ühtlustamise suurendamine võimaldaks põhimõtteliselt ELil viia enda norme paremini vastavusse korruptsiooni käsitlevate rahvusvaheliste standarditega ning vähendada halduskoormust õiguskaitse- ja kohtuasutuste vahelises piiriüleses koostöös.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ettepanek koondab ELi tasandil esimest korda avaliku ja erasektori korruptsiooni reguleerimise ühte õigusakti. Ettepaneku eesmärk on võtta ELi õigusaktidesse üle rahvusvahelised kohustused ja nõuded ning ajakohastada õigusraamistikku, et oleks võimalik nõuetekohaselt reageerida piiriülesele korruptsioonile. See on liikmesriikidele abiks siis, kui nad võtavad üle ja rakendavad asjaomaseid sätteid.

- **Põhiõigused**

Euroopa Liit rajaneb Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustel ja tunnustab kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikega 1 põhiõiguste hartas sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid. Korruptsioon õhustab demokraatlikke institutsioone ja ELi väärtusi, sh põhiõiguste kaitset. Käesolev ettepanek aitab korruptsiooni tõkestamise teel kaasa põhiõiguste (näiteks õigus õiglasele kohtumenetlusele ja väljendusvabadus) kaitsele.

Korruptsiooni vastu võitlemine ja põhiõiguste kaitse on üksteist täiendavad eesmärgid, mis ei ole üksteisega vastuolus. Kriminaliseerimise planeerimisel, rakendamisel ja kohaldamisel tuleb täielikult täita põhiõigustega seotud kohustusi. Põhiõiguste ja -vabaduste mis tahes piiramise suhtes kohaldatakse põhiõiguste harta artikli 52 lõikes 1 sätestatud tingimusi, nimelt proportsionaalsuse põhimõtet, juhul kui piirangud vastavad tegelikult liidu poolt tunnustatud üldist huvi pakkuvatele eesmärkidele või kui on vaja kaitsta teiste isikute õigusi ja vabadusi; samuti tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult seadusega ning arvestades nimetatud õiguste ja vabaduste olemust.

Arvesse tuleb võtta mitmesuguseid põhiõiguste hartas sisalduvaid põhiõigusi ja -vabadusi. Kavandatud meetme puhul eriti asjakohased õigused on muu hulgas õigus isikuvabadusele ja -puutumatusele, isikuandmete kaitse, kutsevabadus, õigus teha tööd, ettevõtlusvabadus, õigus omandile, õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele ning põhimõte, et isikut ei saa sama süüteo eest kaks korda kohtusse kaevata ega karistada (*ne bis in idem* põhimõte)

Kõikide meetmete puhul, mille liit ja liikmesriigid võtavad vastu seoses käesolevas direktiivis sätestatud korruptsiooni kriminaliseerimisega ja selliste kuritegude või sellise tegevuse eest ettenähtud kriminaal- või muude karistustega, tuleb järgida kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, ning nendes tuleb vältida igasugust omavoli.

Ettepanekus on arvesse võetud põhimõtet, et kuriteod ja karistused peavad olema õigusaktides sätestatud ja proportsionaalsed. Põhiõigused ja proportsionaalsuse põhimõte väljenduvad käesolevas direktiivis süütegude määramise piiramises sellega, mis on vajalik, et esitada edukalt süüdistus tegude eest, mis ohustavad eriti suurel määral ühiskondlikku stabiilsust ja julgeolekut. Ettepanekus võetakse arvesse ka proportsionaalsuse põhimõtet, kehtestades raskendavate ja kergendavate asjaoludega seotud kohustused.

Direktiiviga kehtestatakse karistustasemete miinimumnõuded kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega (vt eelkõige direktiivi artikli 11 lõige 1 ja artikli 13 lõige 1), võttes arvesse süüteo olemust. Lisaks sellele võetakse kehtestatud halduskaristusi arvesse, kui isikule määratakse direktiivis sätestatud kuriteo eest karistus (põhjendus 13). Direktiivis tuuakse

samuti esile, et korruptsioonikuritegude tulemusliku ja läbipaistva uurimise ning nende eest süüdistuste esitamise tagamiseks peaksid liikmesriigid võtma kasutusele menetlused käesolevas direktiivis osutatud süüteo kahtlustatava ametiisiku tegevuse peatamiseks või ajutiseks üleviimiseks. Neil juhtudel tuleks pidada silmas süütuse presumptsiooni põhimõtet ja vajadust austada õigust tõhusale õiguskaitsevahendile (põhjendus 19).

Uurimisvahendite kasutamisel, mida direktiiviga soovitakse tagada, tuleb austada põhiõigusi, näiteks õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtumenetlusele (artikkel 47) ning süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust (artikkel 48). Kooskõlas liikmesriigi õigusega tuleks vahendeid kasutada sihipäraselt, arvesse tuleks võtta proportsionaalsuse põhimõtet ning uurimise all olevate süütegude olemust ja raskusastet ning austada õigust isikuandmete kaitsele. Lisaks sellele peavad liikmesriigid direktiivi kohaldamisel täitma liidu õigusest tulenevaid kohustusi seoses kahtlustatavate või süüdistatavate menetlusõigustega kriminaalmenetlustes.

Andmed, mille liikmesriigid on käesoleva direktiivi otstarbel kogunud, on statistilised ja ei sisalda isikuandmeid, seega ei mõjuta liikmesriikide kohustus andmeid koguda ja avaldada Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 8 („Isikuandmete kaitse“).

4. MÕJU EELARVELE

Käesolev ettepanek ei mõjuta otseselt liidu eelarvet.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Direktiivi rakendamist jälgib komisjon, võttes aluseks teabe, mille esitavad liikmesriigid meetmete kohta, mille nad on võtnud direktiivi järgimiseks vajalike õigus- ja haldusnormide jõustamiseks. Komisjon esitab kaks aastat pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtpäeva Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid.

Neli aastat pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtpäeva esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse käesolevast direktiivist tulenevat lisaväärtust korruptsiooni tõkestamise valdkonnas, sh mõju põhiõigustele ja -vabadustele. Selle hindamise tulemuste põhjal teeb komisjon vajaduse korral otsuse asjakohaste järelmeetmete kohta.

- **Selgitavad dokumendid**

Ülevõtmist selgitavaid dokumente ei peeta vajalikuks.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikkel 1. Reguleerimisese ja kohaldamisala – selles artiklis esitatakse direktiivi eelnõu eesmärk ja kohaldamisala, eelkõige kehtestatakse sellega miinimumnormid kuritegude ja karistuste määratlemiseks korruptsiooni valdkonnas ning meetmed korruptsiooni paremaks tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Artikkel 2. Mõisted – selles artiklis määratletakse „vara“ (seoses korruptsioonikuritegudega, mida on käsitletud artiklites 7–13) kooskõlas ELi õigusega⁴⁰ ja „juriidilised isikud“ (seoses

⁴⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/1673 (rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil, ELT L 284, 12.11.2018, lk 22) artikli 2 punkt 2 ning Euroopa

kohustusega tagada juriidiliste isikute vastutuselevõtmine, mida on käsitletud artiklis 16). Mõiste „ametiisik“ põhineb määratlustel, mis on esitatud 1997. aasta konventsioonis ja direktiivis (EL) 2017/1371, määraes sõnaselgelt kindlaks, et see hõlmab ka kolmandates riikides, rahvusvahelistes organisatsioonides (sh Euroopa Liidu institutsioonid) ning riiklikes ja rahvusvahelistes kohtutes töötavaid inimesi. Käesolevas direktiivis kasutatakse mõiste „ametiisik“ ühtset määratlust, mida kohaldatakse kõigi direktiivis sätestatud korruptsioonikuritegude suhtes. Kontseptsioon „kõrgema tasandi ametiisik“ on määratletud seoses raskendavate asjaolude (artiklid 18 ja 28), tõkestusmeetmete (artikkel 23) ja andmete kogumisega (artikkel 25).

Artikkel 3. Korruptsiooni tõkestamine – selle artikli eesmärk on rõhutada vajadust tegutseda korruptsioonivastases võitluses ennetavalt. Selle eesmärk on kaaluda tegevust korruptsioonivastases võitlusest teadlikkuse suurendamiseks haridus- ja teadusprogrammide kaudu, milles osalevad kodanikuühiskond ja vabaühendused. Selle ennetussüsteemi nõuetekohaseks loomiseks on vaja sobilikku riskihindamismenetlust, mis võimaldab teha kindlaks lüngad ja kõige suurema korruptsiooniriskiga sektorid ning lahendada nendega seotud probleemid. Nagu on märgitud käesolevale ettepanekule lisatud teatises, teeb komisjon koostöös ELi korruptsioonivastase võrgustikuga ja konsulteerides aktiivselt liikmesriikidega 2024. aastaks kindlaks ühised suure riskiga valdkonnad. Liikmesriigid võtavad selle tulemusi arvesse oma riiklikes riskihindamistes, mida käesoleva ettepanekuga nõutakse.

Artikkel 4. Spetsialiseerunud organid – selle artikliga nõutakse, et liikmesriigid looksid või et neil oleks oma riiklikus õiguskorras olemas organid, mis on spetsialiseerunud korruptsiooni tõkestamisele ja karistamisele. Need organid peavad olema sõltumatud, neil peavad olema piisavad inim-, finants-, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid ning vajalikud volitused oma ülesannete täitmiseks. Nad peavad olema üldsusele teada ja täitma oma ülesandeid läbipaistvalt, usaldusväärselt ja vastutustundlikult.

Artikkel 5. Ressursid – selle artikli eesmärk on tagada, et liikmesriikide ametiasutustel, kes vastutavad direktiivis sätestatud süütegude avastamise, uurimise, nende eest süüdistuste esitamise või nendega seotud otsuste langetamise eest, on pidevalt olemas nõuetekohased inim-, finants-, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid, mis on nende ülesannete täitmiseks vajalikud.

Artikkel 6. Koolitus – see artikkel kohustab liikmesriike tagama pädevatele asutustele ja nende töötajatele korruptsioonivastase erikoolituse ning selleks piisavad ressursid. See sisaldab samuti kohustusi, mis on seotud ametiisikute asjakohase koolitusega.

Artiklid 7 ja 8. Altkäemaksu andmine ja/või võtmine – selle artikliga määratletakse altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus ja erasektoris ning sätestatakse, et sellist tegevust tuleb karistada kuriteona, kui see pannakse toime tahtlikult. Kuriteo määratlus hõlmab nii aktiivset kui ka passiivset altkäemaksu andmist ja/või võtmist.

Artikkel 9. Omastamine – selle artikliga määratletakse omastamine avalikus ja erasektoris ning sätestatakse, et sellist tegevust tuleb karistada kuriteona, kui see pannakse toime tahtlikult.

Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/849 (mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ, ELT L 141, 5.6.2015, lk 85) artikli 3 punkt 3.

Artikkel 10. Mõjuvõimuga kauplemine – selle artikliga määratletakse mõjuvõimuga kauplemine ning sätestatakse, et sellist tegevust tuleb karistada kuriteona, kui see pannakse toime tahtlikult. Artiklis on samuti täpsustatud, et mõjuvõimuga kauplemine on karistatav hoolimata sellest, kas mõjuvõimu kasutatakse või tulemused annab selle eeldatav kasutamine.

Artikkel 11. Ametiseisundi kuritarvitamine – selle artikliga määratletakse ametiseisundi kuritarvitamine avalikus ja erasektoris ning sätestatakse, et sellist tegevust või tegevusetust tuleb karistada kuriteona, kui see pannakse toime tahtlikult.

Artikkel 12. Õigusemõistmise takistamine – selle artikliga määratletakse õigusemõistmise takistamine ning sätestatakse, et sellist tegevust tuleb karistada kuriteona, kui see pannakse toime tahtlikult ning käesolevas direktiivis määratletud kuriteoga seotud menetluse kontekstis.

Artikkel 13. Korruptsioonisüütegude kaudu rikastumine – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil⁴¹ on kehtestatud rahapesu kriminaliseerimise põhimõtted ning selles on sätestatud, et korruptsiooni tuleks käsitada rahapesu eelsüüteona. Direktiiv ei kohusta siiski liikmesriike kriminaliseerima korruptsiooni tulemusena saadud vara omandamist, omamist ega kasutamist, kui isik osales süüteos, mille tulemusena vara saadi (seda nimetatakse oma kuritegeliku raha pesuks). Direktiivi ettepanekuga võetakse selline sihtotstarbeline nõue kasutusele, määratledes seeläbi süüteona korruptsioonist rikastumise. Selle süüteo puhul peaks prokuratuur ainult tõendama seost vara ja korruptsioonis osalemise vahel, samal moel, nagu nad peaksid tõendama korruptsiooni eelsüüteona rahapesu puhul.

Artikkel 14. Kuriteole kihutamine, sellele kaasaaitamine ja kuriteokatse – seda artiklit kohaldatakse eespool nimetatud kuritegude suhtes ja sellega nõutakse, et liikmesriigid kriminaliseeriks enamiku nimetatud kuritegude puhul ka neile kaasaaitamise ja kihutamise ja nende toime panemise katse.

Korruptsioonikuriteole kaasaaitamine võib hõlmata mis tahes tegevust alates lihtsustamisest ja nõustamisest kuni tugiteenuste pakkumiseni nende tegude sooritamiseks. Lisaks sellele on hoiatava mõju tagamiseks vaja kriminaliseerida kihutamine, muutes karistatavaks kuriteoks teisele isikule ettepaneku tegemine panna toime kavandatavas direktiivis märgitud süüteod. Kuna teatavate korruptsioonikuritegude, nt altkäemaksu andmise ja/või võtmise määratlus hõlmab tegevust, mida võidakse käsitada ettevalmistavana ja mis ei nõua, et toimepanija oleks saanud tegeliku eelise, ei nõuta direktiiviga, et liikmesriigid kriminaliseeriks süüteo toime panemise katse.

Artikkel 15. Füüsiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused ja meetmed – seda artiklit kohaldatakse kõigi süütegude suhtes ning sellega nõutakse liikmesriikidelt mõjusate, proportsionaalsete ja hoiatavate kriminaalkaristuste kohaldamist.

Sättega määratakse kindlaks ka maksimaalsete karistuste miinimummäär. Raamotsusega 2003/568/JSK on juba sätestatud maksimaalse karistuse miinimummäär, mis on erasektoris altkäemaksu andmise ja/või võtmise eest ühest aastast kolme aastani. 1997. aasta korruptsioonivastast võitlust käsitlevas konventsioonis nõutakse, et ametiisikute altkäemaksu andmise ja/või võtmise puhul hõlmaksid karistused vähemalt rasketel juhtudel vabadusekaotust, mis võib tekitada väljaandmise vajaduse.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018).

Käesolevas ettepanekus kehtestatakse maksimaalse karistuse miinimummäär neljast kuue aastani, olenevalt süüteo raskusastmest, mis on pikem ajavahemik, võrreldes ELi tasandil altkäemaksu andmise ja/või võtmise eest määratavate eespool käsitletud karistustega. Nagu on selgitatud eespool, analüüsis komisjon käesoleva õigusakti koostamisel liikmesriikide õigusakte.

Raamotsuses 2003/568/JSK on juba sätestatud võimalus, et korruptsiooni eest süüdi mõistetud isikul võidakse ajutiselt keelata äritegevus. Kõnealusel direktiivis on sätestatud mitu lisakaristust, mille pädevad asutused peaksid saama määrata korruptsioonikuriteos süüdi mõistetud isikutele.

Artikkel 16. Juriidiliste isikute vastutus – seda artiklit kohaldatakse kõigi käesolevas direktiivis sätestatud kuritegude suhtes ning sellega kohustatakse liikmesriike tagama juriidiliste isikute vastutust, välistades, et see oleks alternatiivne füüsiliste isikute vastutusele. Säte on kooskõlas Varssavi konventsiooni artikliga 10.

See säte järgib muude ELi õigusaktide standardsõnastust, millega kohustatakse liikmesriike tagama, et juriidilist isikut saab pidada vastutavaks käesolevas direktiivis osutatud kuritegude eest, mille on tema kasuks toime pannud selle juriidilise isiku juures juhtival kohal olev isik või muu tema kontrolli või järelevalve all olev isik. Kõnealune vastutus ei pea tingimata olema kriminaalvastutus.

Artikkel 17. Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused – seda sätet kohaldatakse juriidilistele isikutele määratavate karistuste puhul. Sellega määratakse kindlaks karistuste ja meetmete loetelu, mis ei pruugi olla kriminaalõiguslikud, nt ajutine või püsiv väljaarvamine riigihangetes osalemisest.

Artikkel 18. Raskendavad ja kergendavad asjaolud – selles artiklis on esiteks loetletud asjaolud, mida tuleb käsitada raskendavatena, et kohus saaks võtta arvesse laiemat ühiskondlikku kahju, mille on tekitanud näiteks organiseeritud rühmitused või riikliku vastutusega ametikohal töötavad isikud. Selles on samuti loetletud asjaolud, mida tuleb käsitada kergendavatena, nt juhtumid, kui rikkumise toimepanijad esitavad teavet või teevad ametiasutustega koostööd.

Artikkel 19. Privileegid või immuuniteet korruptsioonikuritegude uurimise ja nende eest vastutusele võtmise suhtes – seda artiklit kohaldatakse kõigi eespool nimetatud süütegude suhtes ja sellega nõutakse, et liikmesriigid võtaksid meetmeid, millega tagatakse, et uurimiste ja süüdistuste esitamistega seotud immuuniteet ja privileegid, mis antakse riikliku õiguse alusel, saab käesolevas direktiivis osutatud süütegude puhul ära võtta tulemusliku ja läbipaistva menetluse abil, mis on eelnevalt seadusega kindlaks määratud ja mis viiakse ellu mõistliku aja jooksul.

Artikkel 20. Jurisdiktsioon – seda sätet kohaldatakse kõigi käesolevas direktiivis sätestatud kuritegude suhtes ja sellega nõutakse, et kohtuasutustel oleks vajalik jurisdiktsioon uurimiste algatamiseks, süüdistuste esitamiseks ja otsuste tegemiseks käesolevas direktiivis määratletud kuritegude toimepanijate suhtes.

Artikkel 21. Kuritegude aegumistähtajad – selles artiklis on kehtestatud sätted, mis käsitlevad aegumistähtaegu, et pädevad asutused saaksid uurida käesolevas ettepanekus käsitletud kuritegusid, nende eest süüdistusi esitada ja neis lahendeid teha ning asjakohased karistused täitmisele pöörata piisava aja jooksul. Käesoleva ettepanekuga kehtestatakse aegumistähtaegade minimaalne kestus kaheksa kuni 15 aastat, olenevalt süüteo raskusastmest.

Artikkel 22. Kuritegudest teatavate või uurimisele kaasa aitavate isikute kaitse – direktiiviga (EL) 2019/1937 on kehtestatud normid ja menetlused, et kaitsta isikuid, kes teatavad tööalases kontekstis saadud teabe ELi õiguse rikkumiste kohta olulistes poliitikavaldkondades. Rikkumisest teatajad saavad anda pädevatele asutustele väärtuslikku teavet, mis võimaldab neil korruptsiooni tõkestada ja avastada ning esitada selle eest süüdistusi. Kui rikkumisest teatajad teatavad selles direktiivis viidatud kuriteost, nõutakse selles sättes direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldamist. Lisaks nähakse selles artiklis ette, et pädevad riiklikud ametiasutused peavad tagama, et uurimist abistavad isikud saavad kriminaalmenetluse kontekstis vajalikku kaitset, tuge ja abi.

Artikkel 23. Uurimisvahendid – selle artikli eesmärk on tagada, et riikliku õiguse alusel organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude tõkestamiseks tagatavaid uurimisvahendeid saab kasutada ka rahapesu puhul.

Artikkel 24. Koostöö liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni, Europol, Eurojusti, Euroopa Pettustevastase Ameti ja Euroopa Prokuratuuri vahel – selle sättega nähakse ette koostöö liikmesriikide ametiasutuste, Europol, Eurojusti, Euroopa Prokuratuuri ja komisjoni vahel korruptsiooni vastu võitlemisel. See hõlmab ka tehnilist ja operatiivset abi, mida annavad Europol, Eurojust, OLAF, Euroopa Prokuratuur ja komisjon.

Artikkel 25. Komisjoni toetus liikmesriikidele ja nende pädevatele ametiasutustele – selle artikliga nähakse ette viisid, kuidas komisjon toetab liikmesriike ja pädevaid asutusi sellest direktiivist tulenevate kohustuste täitmisel. Nagu on märgitud lisatud teatises, loob komisjon ELi korruptsioonivastase võrgustiku, mis ratsionaliseerib ja toetab olemasolevaid võrgustikke ning tagab suurimas võimalikus ulatuses parimate tavade jagamise riiklike ametiasutuste ja agentuuride, kodanikuühiskonna ja sõltumatute ekspertide vahel.

Artikkel 26. Andmete kogumine ja statistika – selle artikliga nõutakse, et liikmesriigid koguksid statistilisi andmeid, mis võimaldavad jälgida nende korruptsiooni tõkestamise süsteemide tulemuslikkust. Artiklis on esitatud mitteammendav loetelu statistilistest andmetest, mida liikmesriigid peaksid koguma, ning sellega kohustatakse neid igal aastal need andmed avaldama.

Artikkel 27. Nõukogu raamotsuse 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitleva konventsiooni asendamine – selle artikliga asendatakse korruptsiooni kriminaliseerimise valdkonnas kehtivad sätted direktiivis osalevate liikmesriikide puhul.

Artikkel 28. Muudatused direktiivis (EL) 2017/1371 – selle artikliga muudetakse direktiivi (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil. Selle tulemusena viiakse direktiivis (EL) 2017/1371 sätestatud nõuded liidu finantshuve kahjustava korruptsiooni tõkestamiseks, eelkõige füüsilistele ja juriidilistele isikutele määratavad karistused, raskendavad ja kergendavad asjaolud ning aegumistähtajad, vastavusse käesolevas direktiivis sätestatud nõuetega.

Artikkel 29. Ülevõtmine – komisjon annab käesoleva direktiivi ülevõtmise kohta aru, kui ülevõtmise tähtpäevast on möödunud 24 kuud, s.o 18. kuud pärast direktiivi vastuvõtmist.

Artikkel 30. Hindamine ja aruandlus – selles sättes on märgitud et liikmesriigid esitavad iga kahe aasta tagant aruande artiklite 3–6 rakendamise kohta alates kuupäevast, kui käesoleva direktiivi rakendamise tähtpäevast on möödunud 12 kuud, ning et komisjon võtab vastu hindamisaruande.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV,

milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 82 lõike 1 punkti d ja artikli 83 lõikeid 1 ja 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Korruptsioon on liidus endiselt suur probleem, mis ohustab ühiskonna stabiilsust ja julgeolekut ning võimaldab muu hulgas panna toime organiseeritud ja muid raskeid kuritegusid. See õhustab demokraatlikke institutsioone ja liidu universaalseid alusväärtusi, eelkõige õigusriigi põhimõtet, demokraatiat, võrdsust ja põhiõiguste kaitset. Lisaks ohustab see meie majanduse arengut ja jõukust ning selle kestlikkust ja kaasavust. Selleks et korruptsiooni tulemuslikult tõkestada ja selle vastu tulemuslikult võidelda, on tarvis rakendada terviklikku ja valdkondadevahelist lähenemisviisi. Käesoleva direktiivi eesmärk on aidata võidelda korruptsiooni vastu kriminaalõiguse abil ja võimaldada pädevatel ametiasutustel selleks paremini piiriüleselt koostööd teha.
- (2) Nõukogu raamotsuses 2003/568/JSK⁴² on sätestatud erasektoris esineva korruptsiooni kriminaliseerimise nõuded. Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinevas Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlevas konventsioonis⁴³ on keskendutud Euroopa ühenduste ametnike või liikmesriikide ametnikega seotud teatavatele korruptsioonitegudele üldiselt. Need õiguslikud vahendid ei ole siiski piisavalt laia haardega ja korruptsiooni kriminaliseerimise tase on liikmesriikides praegu erinev ning see ei võimalda korruptsioonile kogu liidus sidusalt ja tulemuslikult reageerida. Samuti täheldatakse lünki õigusnormide täitmise tagamisel ja takistusi eri liikmesriikide pädevate ametiasutuste vahelises koostöös. Käesoleva direktiivi eesmärk on muuta ja laiendada nimetatud õiguslike vahendite sätteid. Kuna tehtavaid muudatusi on palju ja need on olulised, tuleks mõlemad õiguslikud vahendid selguse

⁴² Nõukogu 22. juuli 2003. aasta raamotsus 2003/568/JSK korruptsioonivastase võitluse kohta erasektoris (ELT L 192, 31.7.2003, lk 54).

⁴³ Euroopa Liidu lepingu artikli K.3 lõike 2 punktil c põhinev Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon (EÜT C 195, 25.6.1997, lk 2).

huvides nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, täielikult asendada.

- (3) Kehtivat õigusraamistikku tuleks ajakohastada ja tugevdada, et aidata kogu liidus tulemuslikult korruptsiooni vastu võidelda. Käesoleva direktiiviga on kavas kriminaliseerida tahtlikult toime pandud korruptsioonisüüteo. Tahtlust ja teadlikkust võib järeltada objektiivsete ja faktiliste asjaolude põhjal. Käesoleva direktiiviga nähakse ette miinimumnormid, ent liikmesriikidel on vabadus võtta korruptsioonisüütegude suhtes vastu või säilitada nende suhtes rangemaid kriminaalõiguse norme.
- (4) Korruptsioon on riikidevaheline nähtus, mis mõjutab kõiki ühiskondi ja majandusi. Riigi või liidu tasandil vastu võetud meetmed peaksid seda rahvusvahelist mõõdet arvestama. Seepärast tuleks võtta liidu meetmetes arvesse tööd, mida teevad Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastane ühendus (GRECO), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC).
- (5) Korruptsiooni väljajuurimiseks on tarvis nii tõkestus- kui ka ohjeldusmehhanisme. Liikmesriike kutsutakse üles võtma korruptsioonivastase võitluse raames mitmesuguseid tõkestus-, seadusandlikke ja koostöömeetmeid. Korruptsioon on ennekõike kuritegu ning liikmesriikide ja rahvusvahelises õiguses on konkreetsed korruptsiooniteod määratletud, aga ka ebaausast käitumisest, huvide konfliktide avalikustamata jätmisest või eetikareeglite tõsisest rikkumisest võib saada korruptiivne tegevus, kui selliste probleemidega ei tegeleta. Korruptsiooni tõkestamine vähendab vajadust kriminaalõiguslike meetmete järele ning toob laiemat kasu, sest aitab suurendada üldsuse usaldust ja suunata ametiisikute käitumist. Toimivad korruptsioonivastased strateegiad tuginevad sageli meetmetele, millega suurendatakse läbipaistvust, edendatakse eetikat ja ametialast ausust ning reguleeritakse selliseid valdkondi nagu huvide konflikt, lobitöö ja nn pöördukse efekt. Avaliku sektori asutused peaksid püüdma täita kõige rangemaid ametialase aususe, läbipaistvuse ja sõltumatuse nõudeid. See on osa laiemast korruptsioonivastasest võitlusest.
- (6) Liikmesriikidel peaksid olema asutused või üksused, mis on spetsialiseerunud korruptsiooni ohjeldamisele ja tõkestamisele. Nad võivad otsustada usaldada nii tõkestamisega seotud kui ka õiguskaitseülesanded ühele asutusele. Et need asutused saaksid tulemuslikult toimida, peaksid need täitma hulga tingimusi. Muu hulgas peaksid need olema piisavalt sõltumatud ning neil peaksid olema vajalikud ressursid ja volitused, et oma ülesandeid nõuetekohaselt täita.
- (7) EL on ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni osaline. Tegemist on kõige laiahaardelisema rahvusvahelise korruptsioonivastase õigusliku vahendiga, mis sisaldab meetmeid nii korruptsiooni tõkestamiseks kui ka selle vastu võitlemiseks. Konventsioonis nõutakse, et selle osalised võtaksid seadusandlikke ja muid meetmeid eesmärgiga määratleda kuritegudena altkäemaks, omastamine ja rahapesu, ning kaaluksid seadusandlike või muude meetmete võtmist eesmärgiga kriminaliseerida ka muud teod (näiteks ametiseisundi kuritarvitamine, mõjuvõimuga kauplemine ja ebaseaduslik rikastumine). Kooskõlas kohustustega, mis sisalduvad poliitilises deklaratsioonis, mis võeti 2021. aastal vastu ÜRO Peaassamblee erakorralisel korruptsioonivastasele võitlusele pühendatud istungjärgul, peaks Euroopa Liit võimaluste piires minema ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni miinimumnõuetest kaugemale ning kehtestama korruptsiooni tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks lisameetmed. Käesolev direktiiv tugineb ÜRO korruptsioonivastase

konventsiooni rakendamise läbivaatamise mehhanismi kaudu tehtud tähelepanekutele ja kindlaks tehtud parimatele tavadele.

- (8) Arvestades korruptsiooniohtude arengut ning liidu ja liikmesriikide juriidilisi kohustusi, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest, samuti liikmesriikide õigusraamistike arengut, tuleks korruptsiooni määratlust kõigis liikmesriikides veelgi ühtlustada, et see sisaldaks ka korruptiivset käitumist.
- (9) Selleks et vältida korruptsioonisüütegude eest karistamata jätmist avalikus sektoris, tuleb kohaldamisala täpselt kindlaks määrata. Esiteks tuleks ametiisikute hulka arvata isikud, kes töötavad rahvusvahelistes organisatsioonides, sealhulgas Euroopa Liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning rahvusvahelistes kohtutes. Nende seas peaksid olema kohtuprotsessi raames süüdistatava süü üle otsustamise eest vastutavate kollegiaalsete kogude liikmed, ning isikud, kes peavad vahekohtu kokkuleppe alusel tegema õiguslikult siduva otsuse vaidlustes, mille on algatanud vahekohtu kokkuleppe pooled. Teiseks täidavad paljud üksused või isikud tänapäeval avalikke ülesandeid, ilma et nad töötaksid ametniku ametikohal. Seepärast on ametiisiku mõiste määratletud nii, et selle kohaldamisalasse jäävad kõik asjaomased ametnikud olenemata sellest, kas nad on haldus- või kohtusektoris ametisse nimetatud, valitud või lepingu alusel tööle võetud, ning kõik avalikke teenuseid osutavad isikud või isikud, kes alluvad selliste teenuste osutamisel ametiasutuste kontrollile või järelevalvele, isegi kui neil ei ole ametniku staatust. Käesoleva direktiivi kohaldamisel peaks see mõiste hõlmama isikuid, kes töötavad riigi omanduses ja riigi kontrolli all olevates ettevõtetes, aga ka varahalduse sihtasutustes ja eraettevõtetes, kes täidavad avaliku teenuse osutamise ülesandeid, ning nende asutatud või hallatavate juriidiliste isikute alluvuses. Kõiki seadusandlikku võimu teostaval ametikohal töötavaid isikuid tuleks käsitada käesoleva direktiivi kohaldamisel ametiisikutena.
- (10) Selleks et tõkestada altkäemaksu andmist ja võtmist ning tagada õiguskaitseasutustele ja prokuratuurile vajalikud vahendid, on tarvis tugevdada õigusraamistikku. Ametiisikutega seotud altkäemaksu puhul tuleb eristada kahte tahku. Kui isik lubab, pakub või annab ametiisikule viimase mõjutamiseks mingi soodustuse, on tegemist aktiivse altkäemaksuga. Kui aga ametiisik nõuab või saab selliseid soodustusi vastutasuna selle eest, et ta paneb toime mingi teo või hoidub mingi teo toime panemisest, on tegemist passiivse altkäemaksuga. Käesoleva direktiiviga tuleks kehtestada ka miinimumnormid altkäemaksu ja muude korruptsioonivormide kohta erasektoris, kus korruptsioon mõjutab äriühinguid vahetult ja ebaõiglaselt, sest iga antud või võetud altkäemaks vähendab vaba konkurentsi.
- (11) Selleks et ametiisikud ei kasutaks rahalisi vahendeid tahtlikult mitte-eesmärgipäraselt, on vaja kehtestada normid, mis käsitlevad ametiisikute poolt neile haldamiseks usaldatud vara omastamise süütegu. Korruptsioonivastase lähenemisviisi terviklikkuse huvides tuleks käesolevas direktiivis käsitleda ka omastamist erasektoris. Omastamine on kuritegu juhul, kui see annab ametiisikule või kolmandale isikule soodustuse.
- (12) Kuriteona tuleks määratleda ka mõjuvõimuga kauplemine ehk nende isikute korruptiivne käitumine, kes seisavad või kes väidavad, et nad seisavad võimuisikutele lähedal ning annavad lubadusi mõjutada otsustusprotsessi ja nõuavad vastutasuks põhjendamatu eeliseid. Kuriteokoosseisu tunnuseks tuleks lugeda asjaolu, et algataja annab või lubab anda mõjuvõimuga kauplejale põhjendamatu eelise selle eest, et viimane avaldab ebaseaduslikult mõju otsustusprotsessile või selle tulemusele. Kui seda tehakse tahtlikult, tuleks sellist käitumist käsitada kuriteona, olenemata sellest, kas mõju ka tegelikult avaldatakse ja kas väidetav mõju viib soovitud tulemuseni.

Selle kuriteo koosseisu ei tohiks lugeda huvide esindamise tunnustatud vormide seaduslikku kasutamist eesmärgiga mõjutada seaduspäraselt avalikku otsustusprotsessi, ilma et selleks vahetataks lubamatult eeliseid. Selliseid huvide esindamise vorme, näiteks huvikaitset, rakendatakse sageli reguleeritud keskkonnas, et need ei aitaks läbipaistvuse puudumise tõttu soodustada korruptsiooni. Hästitoimivate lisanormide kehtestamine huvide konfliktide avalikustamise, pöördukse efekti või erakondade rahastamise kohta võib samuti aidata vältida n-ö halle alasid ja hoida ära lubamatut mõjutamist.

- (13) Lisaks eelnevale on tarvis määratleda avalikus sektoris esinev ametiseisundi kuritarvitamine ehk olukord, kus ametiisik jätab seadusvastaselt tegemata mõne toimingut, et saada põhjendamatu eelis. Igakülgse korruptsioonivastase võitluse huvides tuleks käesolevas direktiivis käsitleda ka erasektoris esinevat ametiseisundi kuritarvitamist.
- (14) Õigusemõistmise takistamine on kuritegu, mis pannakse toime korruptsiooni toetamiseks. Seetõttu on vaja sätestada, et õigusemõistmise takistamine on kuritegu, mille tunnuseks on füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine või valeütluste andmisele või valetõendite esitamisele õhutamine. Siia hulka tuleks arvata ka tegevus, mille eesmärk on sekkuda ütluste andmisse või tõendite esitamisse või kohtu- või õiguskaitseametnike ametikohustuste täitmisel. Kooskõlas ÜRO korruptsioonivastase konventsiooniga kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes õigusemõistmise takistamise suhtes korruptsioonisüütegudega seotud menetluste raames.
- (15) Korruptsioon toidab soovi saada põhjendamatu majanduslikke ja muid soodustusi. Selleks et pärssida üksikisikute ja kuritegelike organisatsioonide motivatsiooni panna toime uusi kuritegusid ning üksikisikute huvi soostuda hakkama vara variomanikuks, tuleks kriminaliseerida rikastumine korruptsioonisüütegude teel. See peaks raskendama ebaseaduslikult omandatud vara varjamist ning piirama korruptsiooni levikut ja ühiskonnale tekitatavat kahju. Võimalikku ebaseaduslikku rikastumist aitab pädevatel ametiasutustel avastada läbipaistvus. Neis jurisdiktsioonides, kus ametiisikud peavad oma vara korrapärase ajavahemike järel, sealhulgas tööülesannete täitmise alustamisel ja lõpetamisel deklareerima, saavad ametiasutused näiteks hinnata, kas deklareeritud vara vastab deklareeritud sissetulekutele.
- (16) Rikastumise määratlemine kuriteona põhineb rahapesukuritegu käsitlevatel normidel, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2018/1673⁴⁴. Eesmärk on käsitleda juhtumeid, mille korral kohus leiab, et korruptsioonisüütegu või -süütegusid ei ole võimalik tõendada. Sarnaselt rahapesu eelsüüteoga on tõendamiskohustus laadilt erinev. See tähendab, et rikastumise kuriteoga seoses algatatud kriminaalmenetluses tuleks võtta selle selgitamisel, kas vara on saadud mingit laadi kuritegeliku osalusega korruptsioonisüüteos ning kas isik oli sellest teadlik, arvesse iga juhtumi konkreetseid asjaolusid, näiteks seda, et süüdistatava isiku vara väärtus ei ole proportsioonis tema seadusliku sissetulekuga ning et kuritegelik tegevus ning vara omandamine toimusid sama ajavahemiku jooksul. Seda, et isik oli teadlik kõigist kuritegeliku osalusega seotud faktidest või asjaoludest, sealhulgas teo toimepanija isikust, ei peaks olema tarvis tõestada. Juhul kui isik on käesolevas direktiivis määratletud kuriteos süüdi mõistetud, võivad pädevad ametiasutused ebaseaduslikult saadud vara Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta

⁴⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1673 rahapesu vastu võitlemise kohta kriminaalõiguse abil (ELT L 284, 12.11.2018, lk 22).

direktiivi 2014/42/EL⁴⁵ (kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus) alusel tagasi nõuda.

- (17) Selleks et tõkestada korruptsiooni kogu liidus, peaksid liikmesriigid kehtestama käesolevas direktiivis määratletud kuritegude toimepanemise eest kohaldatavate karistuste miinimumliigid ja -määrad. Vangistuse ja muude karistuste maksimummäärad peaksid olema piisavalt kõrged, et need avaldaksid võimalikele teo toimepanijatele heidutavat mõju ning kajastaksid korruptsiooni kahjulikkust ja prioriteetsust, millest pädevad ametiasutused peaksid selliste kuritegude vastu võitlemisel lähtuma. Samal ajal peaksid need määrad olema proportsionaalsed iga korruptsioonikuriteo raskusastmega ning vastama liidu ja liikmesriikide õiguses sätestatud kriminaalkaristuste määradele. Liikmesriigid peaksid tagama, et karistusi rakendatakse ulatuses, mis on vajalik selliste tegude toimepanemise tõkestamiseks. Kui liikmesriigid kaaluvad käesolevas direktiivis osutatud kuritegude eest süüdi mõistetud isikute karistuste täitmisele pööramisest loobumise või nende isikute tingimisi karistamise, ennetähtaegse vabastamise, tingimisi vabastamise või neile armu andmise võimalust, peaksid õigusasutused saama võtta muude tegurite hulgas arvesse asjaomaste kuritegude raskusastet.
- (18) Käesolev direktiiv ei mõjuta distsiplinaarmedetete ega muude kui kriminaalõiguslike karistuste, näiteks halduskaristuste nõuetekohast ja tulemuslikku kohaldamist. Isikule käesolevas direktiivis määratletud kuriteo toimepanemise eest süüdistuse esitamisel saab võtta arvesse karistusi, mis on mõistetud samale isikule sama teo eest ja mida ei saa kriminaalkaristustega võrdsustada. Kriminaalõiguslike karistuste korral tuleks aga täies ulatuses järgida põhimõtet, mille kohaselt ei tohi isikut kriminaalmenetluse raames sama kuriteo eest mitu korda karistada (*ne bis in idem* põhimõte).
- (19) Pädevatel ametiasutustel peaks olema võimalik määrata lisaks vangistusele või selle alternatiivina karistusi või meetmeid, mis ei ole tingimata kriminaalõiguslikku laadi, näiteks ajutise või alalise keelu töötada avaliku sektori ametikohal või keelu osaleda riigihangetes. Sellistel meetmetel on üldine hoiatav mõju ja need võivad vähendada süüdimõistetute hulgas korduvkuritegevust. Liikmesriigid peaksid kaaluma ka selliste menetluste kehtestamist, millega peatatakse käesolevas direktiivis osutatud kuriteos süüdistatava ametiisiku tegevus või viiakse see isik ajutiselt üle muule töökohale, pidades silmas vajadust austada süütuse presumptsiooni põhimõtet ja õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.
- (20) Juriidilistel isikutel ei tohiks olla võimalik pakkuda, lubada või anda ametiisikule altkäemaksu vahendajate, sealhulgas seotud juriidiliste isikute kaudu, ning selle kaudu oma vastutust vältida. Peale selle tuleks juriidilistele isikutele määratavate trahvide arvutamisel arvesse võtta kõigi teo toimepanijaga seotud juriidiliste isikute, sealhulgas emaaettevõtjate, tütarettevõtjate, seotud usaldushalduste või sarnaste või võrreldavate juriidiliste isikute üleilmset käivet.
- (21) Kui teo on toime pannud kuritegelik ühendus nõukogu raamotsuse 2008/841/JSK⁴⁶ tähenduses või kui teo toimepanija on kuritarvitanud korruptsiooni võimaldamiseks oma seisundit, peaksid liikmesriigid nägema kooskõlas oma õigussüsteemis kohaldatavate normidega ette raskendavad asjaolud. Ehkki kohtul on raskendavate asjaolude asjus kaalutusõigus, peaksid need võimaldama kohtul arvesse võtta laiemat

⁴⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 3. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/42/EL kuriteovahendite ja kriminaaltulu arestimise ja konfiskeerimise kohta Euroopa Liidus (ELT L 127, 29.4.2014, lk 39).

⁴⁶ Nõukogu 24. oktoobri 2008. aasta raamotsus 2008/841/JSK organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kohta (ELT L 300, 11.11.2008, lk 42).

ühiskondlikku kahju, mida põhjustavad näiteks organiseeritud rühmituste, erakondade või avaliku sektori ametikohtadel töötavate isikute toime pandud korruptsiooniteod. Liikmesriikidel ei tohiks aga olla kohustust näha ette käesolevas direktiivis osutatud raskendavaid asjaolusid, kui need asjaolud on karistatavad eraldi kuritegudena ja rangemate karistustega.

- (22) Kolmanda riigi huvides toimuval korruptsioonil on liikmesriikide ja liidu demokraatlikele institutsioonidele ja poliitilisele elule eriti kahjulik mõju. Seepärast peaksid liikmesriigid nägema ette raskendava asjaolu, mis hõlmaks ka seda aspekti. Raskendav asjaolu peaks kõnealusel juhul hõlmama selliseid korruptsioonikuritegusid nagu altkäemaksu andmine või võtmine või mõjuvõimuga kauplemine, mis pannakse toime eesmärgiga saada kolmandale riigile eelis, näiteks sekkutakse avalikku otsustusprotsessi, et saavutada kolmanda riigi jaoks soodne otsus.
- (23) Liikmesriigid peaksid tagama, et nende õigusaktides oleksid sätestatud käesolevas direktiivis käsitletavate kuritegudega seotud kergendavad asjaolud. Kohtu kaalutusõiguse piires peaksid need asjaolud hõlmama juhtumeid, kus teo toimepanijad annavad teavet või teevad ametiasutustega muul viisil koostööd. Samamoodi peaks olema võimalik käsitada kergendava asjaoluna seda, kui juriidilised isikud on rakendanud tulemuslikku sisekontrolli ning eetikat ja nõuetele vastavust puudutavaid programme. Madalamat karistustaseme tuleks kaaluda ka siis, kui juriidiline isik avalikustab rikkumise avastamise järel kiiresti vajaliku teabe ja võtab parandusmeetmeid. Igal juhul peaks trahvisumma tegeliku suuruse kindlaks määrama kohtunik või kohus, kes võtab arvesse kõiki konkreetse juhtumiga seotud asjaolusid.
- (24) Parlamendiliikmetel ja muudel ametiisikutel võib olla uurimise või süüdistuse esitamise suhtes immunitet või nad võivad olla õiguslikult kaitstud. See aitab tugevdada nende sõltumatust ja kaitsta neid põhjendamatute kaebuste eest, eelkõige selliste eest, mis esitatakse nende ülesannete täitmisel avaldatud arvamuste või neile antud häälte kohta. Samas võib immuniteti siiski takistada korruptsioonisüütegude tulemuslikku uurimist ja nende eest vastutusele võtmist, sealhulgas mõjutada selliste isikute kindlakstegemist, nende tegevuse uurimist või nende vastutusele võtmist, kellel ei ole immuniteti ja kes võivad olla osalenud kuriteos. Lisaks kahjustab immunitedi kohaldamine ilma selle äravõtmise asjakohase menetluseta avalik-õiguslike institutsioonide usaldusväärsust, juhul kui on alust kahtlustada osalust kuriteos. Seetõttu tuleks leida sobiv tasakaal ühelt poolt ametiisikutele nende ülesannete täitmiseks vajaliku tegevuse suhtes antud immunitedi või jurisdiktsiooniga seotud privileegide ning teiselt poolt korruptsioonisüütegude tulemusliku uurimise, nende eest vastutusele võtmise või nendega seotud kohtuasjade lahendamise võimaluse vahel.
- (25) Et suurendada usaldust prokuratuuride vastu ning vähendada samal ajal tajutavat korruptsiooni liikmesriikides, tuleks kasutada riigisisest õigusest tulenevat kaalutusõigust, mille alusel saab jätta isikutele oportuuniteedipõhimõtte alusel käesolevas direktiivis osutatud kuritegude eest süüdistus esitamata, kooskõlas selgete normide ja kriteeriumide, tagatiste ja asjakohaste sisekonsultatsioonidega ning eesmärgiga hoida ära korruptsioonisüütegude toimepanekut ja tagada kohtumenetluse tulemuslikkus.
- (26) Võttes arvesse nii teo toimepanijate kui ka kuritegelikul teel saadud tulu liikuvust ning vajadust korraldada korruptsioonile vastu astumiseks keerukaid piiriüleseid uurimisi, peaksid kõik liikmesriigid kehtestama oma jurisdiktsiooni, et pädevatel asutustel oleks võimalik selliseid asju menetleda. See võimaldab pädevatel ametiasutustel piisavalt

suurel hulgal juhtudel korruptsioonikuritegusid uurida ja teo toimepanijaid nende eest vastutusele võtta, ka siis, kui tegu on täielikult või osaliselt toime pandud nende liikmesriigi territooriumil. Selle kohustuse raames peaksid liikmesriigid tagama, et neil oleks jurisdiktsioon muu hulgas olukordades, kus tegu on toime pandud nende territooriumil kasutatud infosüsteemi abil, olenemata sellest, kas see tehnoloogia asub nende territooriumil või mitte.

- (27) Selleks et pädevatel asutustel oleks keerukateks uurimisteks ja süüdistuste esitamiseks piisavalt aega, nähakse käesoleva direktiiviga ette minimaalne aegumistähtaeg, mis võimaldab korruptsioonikuritegusid avastada, uurida, nende eest vastutusele võtta ja nende kohta kohtuotsuseid teha piisava aja jooksul pärast tegude toimepanemist, ilma et see mõjutaks neid liikmesriike, kes uurimise, süüdistuse esitamise ja täitmisele pööramise aegumistähtaegu ei kehtesta.
- (28) Korruptsioonikuriteod on kuriteoliik, mida on raske tuvastada ja uurida, sest need toimuvad enamasti kahe või enama huvitatud poole vahelise vandenõu osana ning neil puudub vahetu ja ilmne ohver, kes võiks esitada kaebuse. Seega jääb märkimisväärne osa korruptsioonikuritegudest avastamata ja kuritegelikud isikud saavad nautida oma korruptiivset tulu. Mida kauem aega korruptsioonikuriteo avastamiseks kulub, seda raskem on leida tõendeid. Seetõttu tuleks tagada, et õiguskaitseasutustel ja prokuröridel oleksid asjakohased uurimisvahendid, mille abil koguda vajalikke tõendeid korruptsioonikuritegude kohta, mis mõjutavad sageli mitut liikmesriiki. Lisaks peaksid liikmesriigid pakkuma tihedas koostöös Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Ametiga (CEPOL) piisavat koolitust, muu hulgas uurimisvahendite kasutamise kohta, et toimetada tulemuslikult menetlusi ning teha arestimise ja konfiskeerimise kontekstis edukalt kindlaks ja kvantifitseerida korruptiivset tulu. Peale selle hõlbustatakse käesoleva direktiiviga teabe ja tõendite kogumist: selles sätestatakse, et ametiasutusi aitavatele teo toimepanijatele kohaldatakse kergendavaid asjaolusid.
- (29) Isikutele, kes annavad pädevatele ametiasutustele oma tööalase tegevuse käigus omandatud teavet varasemate, parasjagu toimuvate või kavandatavate korruptsioonitegude kohta, võidakse kätte maksta. Teavitajate teated võivad aga aidata õigusnormide järgimise tagamist parandada, sest pädevatel ametiasutustel on võimalik korruptsiooni tulemuslikult tõkestada, avastada ja selle eest vastutusele võtta. Pidades silmas avalikku huvi kaitsta avaliku ja erasektori asutusi selliste tegude eest ning selleks et soodustada läbipaistvust, head valitsemistava ja vastutust, on vaja tagada tõhus kord, mis võimaldab teavitajatel kasutada konfidentsiaalseid kanaleid, hoiatada pädevaid ametiasutusi ja kaitsta vihjeandjaid kättemaksu eest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/1937⁴⁷ kohaldatakse liidu finantshuve kahjustavatest rikkumistest teatamise suhtes. Sellistele rikkumistele on osutatud aluslepingu artiklis 325 ja neid on täpsustatud asjakohastes liidu meetmetes. Seega kohaldatakse kõnealust direktiivi kõigist Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371⁴⁸ kohaldamisalasse kuuluvatest kuritegudest teatamise suhtes. Mis puudutab käesolevas direktiivis osutatud kuritegusid, tuleks direktiivi (EL) 2019/1937 kohaldada sellistest kuritegudest teatamise ja neist teatavate isikute kaitse suhtes kõnealuses direktiivis sätestatud tingimustel. Lisaks direktiivist (EL) 2019/1937 tulenevatele kohustustele peaksid liikmesriikide pädevad ametiasutused tagama, et isikutele, kes esitavad

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019).

⁴⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

tõendeid või teevad muul viisil kriminaaluurimises koostööd, antakse kriminaalmenetluse raames vajalikku kaitset, tuge ja abi.

- (30) Meie demokraatlike riikide heaks toimimiseks on ülioluline, et neis oleksid olemas sõltumatud kodanikuühiskonna organisatsioonid, millel on keskne roll ELi aluseks olevate ühiste väärtuste alalhoidmisel. Neil organisatsioonidel on oluline järelevalvefunktsioon: nad juhivad tähelepanu õigusriigile avalduvatele ohtudele, aitavad kaasa sellele, et võimul olevad isikud oma tegude eest vastutaksid, ja jälgivad, et peetaks kinni põhiõigustest. Liikmesriigid peaksid edendama kodanikuühiskonna osalust korruptsioonivastases tegevuses.
- (31) Meedia mitmekesisus ja meediavabadus on õigusriigi, demokraatliku vastutuse, võrdõiguslikkuse ja korruptsioonivastase võitluse peamised eeldused. Sõltumatul ja mitmekesisel meedial, eelkõige uurival ajakirjandusel, on tähtis roll ühiskonnaelus toimuva jälgimisel, võimalike korruptsioonijuhtumite ja aususega seotud rikkumiste avastamisel, teadlikkuse suurendamisel ja ametialase aususe edendamisel. Liikmesriikidel on kohustus tagada ajakirjanikele soodne keskkond, kaitsta nende turvalisust ning edendada ennetavalt meediavabadust ja meedia mitmekesisust. Komisjoni soovitus ajakirjanike kaitse, turvalisuse ja võimestamise kohta⁴⁹ ning avalikus elus osalevate inimeste kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) käsitlev direktiivi ettepanek⁵⁰ ja samateemaline komisjoni soovitus⁵¹ sisaldavad olulisi kaitsemeetmeid ja standardeid, millega tagatakse, et ajakirjanikud, inimõiguste kaitsjad ja teised isikud saavad takistamatult oma ülesandeid täita.
- (32) Liikmesriigid peaksid koguma ja avaldama käesoleva direktiivi kohaldamisega seotud andmeid, et komisjon saaks neid kasutada ja analüüsida nii direktiivi järelevalve, rakendamise ja hindamise eesmärgil kui ka õigusriigi vahendite kohaldamiseks, näiteks õigusriigi olukorda käsitleva aastaaruande koostamiseks.
- (33) Korruptsiooni tulemuslikuks takistamiseks on äärmiselt oluline, et korruptsioonisüütegude tõkestamise, avastamise, uurimise ja nende eest vastutusele võtmisega tegelevad pädevad ametiasutused vahetaksid omavahel tõhusalt teavet. Liikmesriigid peaksid tagama, et teabevahetus toimuks ladusalt ja aegsasti ning kooskõlas riigisisese ja liidu õigusega. Käesolev direktiiv, millega sätestatakse ühised korruptsioonisüütegude määratlused, peaks ühtlasi moodustama baasi pädevate ametiasutuste vahelisele teabevahetusele ja koostööle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide (EL) XX/2023,⁵² (EL) 2019/1153⁵³ ja (EL) 2016/681,⁵⁴ Euroopa

⁴⁹ Komisjoni 16. septembri 2021. aasta soovitus ajakirjanike ja teiste meediatöötajate kaitse, turvalisuse ja võimestamise tagamise kohta Euroopa Liidus (C(2021) 6650 final).

⁵⁰ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse avalikus elus osalevate inimeste kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) (COM(2022) 177 final).

⁵¹ Komisjoni soovitus, milles käsitletakse avalikus elus osalevate ajakirjanike ja inimõiguste kaitsjate kaitsmist ilmselgelt põhjendamatute või kuritarvituslike hagide eest (üldsuse osalemise vastased strateegilised hagid) (C(2022) 2428 final).

⁵² Vt ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste vahelist teabevahetust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2006/960/JSK (COM(2021) 782 final).

⁵³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1153, millega kehtestatakse normid finants- ja muu teabe kasutamise hõlbustamiseks teatavate kuritegude tõkestamisel, avastamisel, uurimisel ja nende eest vastutusele võtmisel ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 2000/642/JSK (ELT L 186, 11.7.2019, lk 122).

Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) 2018/1240,⁵⁵ (EL) 2018/1862⁵⁶ ja (EL) nr 603/2013⁵⁷ ning nõukogu otsuse 2008/633/JSK⁵⁸ alusel.

- (34) Korruptsioon on valdkondadevaheline probleem, ent selle negatiivsed ilmingud on eri sektorites erinevad, nagu ka sobivaim viis nende lahendamiseks. Seepärast peaksid liikmesriigid olukorda korrapäraselt hindama, et teha kindlaks sektorid, kus korruptsioonioht on kõige suurem, ning töötama välja riskijuhtimiskavad, mille abil tegeleda peamiste riskidega neis sektorites. Muu hulgas peaksid nad võtma vähemalt kord aastas teadlikkuse suurendamise meetmeid, mis on kohandatud kindlakstehtud sektorite eripärale. Liikmesriigid, kellel on olemas riigisisene ulatuslik korruptsioonivastane strateegia, võivad riske hinnata ja riskijuhtimiskava järgida oma strateegia raames, eeldusel et riske hinnatakse ja meetmeid vaadatakse läbi korrapäraselt. Näiteks kuuluvad investoritele elamisloa andmise kavad selliste sektorite hulka, milles valitseb suur korruptsioonioht,⁵⁹ ning seepärast tuleks need kaasata kõige suuremas korruptsiooniohus olevate sektorite hindamisse. Samuti peaksid liikmesriigid käsitlema neid käesoleva direktiiviga ette nähtud koolituste raames.
- (35) Selleks et tagada liidu ja liikmesriikide finantshuvide samaväärne kaitse, tuleks viia direktiivi (EL) 2017/1371⁶⁰ sätted vastavusse käesoleva direktiivi sätetega. Selleks peaksid liidu finantshuve kahjustavate kuritegude suhtes kohaldatavad normid olema karistuste, raskendavate ja kergendavate asjaolude ning aegumistähtaegade osas samaväärsed käesolevas direktiivis sätestatud normidega.
- (36) Käesoleva direktiivi rakendamisega tuleks tagada, et liidu finantshuve ja liikmesriikide finantshuve kaitstakse ühtemoodi.

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/681, mis käsitleb broneeringuinfo kasutamist terroriaktide ja raskete kuritegude ennetamiseks, avastamiseks, uurimiseks ja nende eest vastutusele võtmiseks (ELT L 119, 4.5.2016, lk 132), II lisa, punkt 6.

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1240, millega luuakse Euroopa reisiinfo ja -lubade süsteem (ETIAS) ning muudetakse määrusi (EL) nr 1077/2011, (EL) nr 515/2014, (EL) 2016/399, (EL) 2016/1624 ja (EL) 2017/2226 (ELT L 236, 19.9.2018, lk 1), lisa, punkt 7.

⁵⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. novembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1862, milles käsitletakse Schengeni infosüsteemi (SIS) loomist, toimimist ja kasutamist politseikoostöös ja kriminaalasjades tehtavas õigusalas osatöös ning millega muudetakse nõukogu otsust 2007/533/JSK ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1986/2006 ning komisjoni otsus 2010/261/EL (ELT L 312, 7.12.2018, lk 56). SIS II käsitlevas nõukogu otsuses viidatakse korruptsioonile kaudselt – selle kohaldamisala on piiratud viitega Euroopa vahistamismäärusele (näiteks artiklis 8).

⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 603/2013, millega luuakse sõrmejälgede võrdlemise Eurodac-süsteem määruse (EL) nr 604/2013 (millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest) tõhusaks kohaldamiseks ning mis käsitleb liikmesriikide õiguskaitseasutuste ja Europolit taotlusi sõrmejälgede andmete võrdlemiseks Eurodac-süsteemi andmetega õiguskaitse eesmärgil ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1077/2011, millega asutatakse Euroopa amet vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suuremahuliste IT-süsteemide operatiivjuhtimiseks (ELT L 180, 29.6.2013, lk 1).

⁵⁸ Nõukogu 23. juuni 2008. aasta otsus 2008/633/JSK, mis käsitleb liikmesriikide määratud ametiasutuste ja Europolit juurdepääsu viisainfosüsteemile (VIS) terroriaktide ja muude raskete kuritegude vältimise, avastamise ja uurimise eesmärkidel (ELT L 218, 13.8.2008, lk 129). VISi käsitlevas nõukogu otsuses viidatakse õiguskaitse osas korruptsioonile kaudselt – selle kohaldamisala on piiratud viitega Euroopa vahistamismäärusele (põhjenduses 6).

⁵⁹ Komisjoni 23. jaanuari 2019. aasta aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Investoritele kodakondsuse ja elamisloa andmise kavad Euroopa Liidus“ (COM(2019) 12 final).

⁶⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

- (37) Kuna käesoleva direktiivi eesmärki kehtestada kõikides liikmesriikides korruptsiooni suhtes mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda direktiivi ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev direktiiv nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (38) Kuna kriminaalkaristused peaksid avaldama hoiatavat mõju, tuleb nende kehtestamisel pöörata eriti suurt tähelepanu põhiõigustele. Käesolevas direktiivis austatakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „harta“) tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid, eelkõige õigust vabadusele ja turvalisusele, õigust isikuandmete kaitsele, kutsevabadust ja õigust teha tööd, ettevõtlusvabadust, õigust omandile, õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigust, kuritegude ja karistuste seaduslikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet ning *ne bis in idem* põhimõtet.
- (39) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud oma soovist osaleda käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel.

JA/VÕI

- (40) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva direktiivi vastuvõtmisel ja kohaldamisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]
- (41) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud Taani seisukohta käsitleva protokolli (nr 22) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva direktiivi vastuvõtmisel, mistõttu see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav. Nõukogu raamotsus 2003/568/JSK on Taani suhtes endiselt siduv ja kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

Käesoleva direktiiviga kehtestatakse miinimumnormid kuritegude määratlemiseks ja karistuste määramiseks korruptsiooni valdkonnas ning meetmed korruptsiooni paremaks tõkestamiseks ja selle vastu võitlemiseks.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1. „korruptsiooni tõkestamine“ – korruptsiooni põhjuste ja tingimuste kindlakstegemine ja kõrvaldamine asjakohaste meetmete süsteemi väljatöötamise ja rakendamise ning korruptsiooniga seotud tegude ärahoidmise kaudu;
2. „vara“ – rahalised vahendid või igasugune vara, nii kehaline kui ka kehatu, nii kinnis- kui ka vallasvara, nii materiaalne kui ka mittemateriaalne vara, samuti sellise

vara omandiõigust või muid selle varaga seotud õigusi tõendavad mis tahes vormis dokumendid või aktid, sealhulgas elektroonilised ja digitaalsed dokumendid ja aktid;

3. „ametiisik“:

- (a) liidu ametnik või liikmesriigi või kolmanda riigi ametnik;
- (b) muu isik, kes on määratud täitma ja täidab avaliku teenistuse ülesandeid kas liikmesriikides või kolmandates riikides või mõne rahvusvahelise organisatsiooni või rahvusvahelise kohtu heaks;

4. „liidu ametnik“ – isik, kes on

- (a) mõne liidu institutsiooni, organi või asutuse liige või liidu ametnikega samaväärsena käsitatav töötaja;
- (b) ametnik või muu lepinguline töötaja nõukogu määrusega (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68 kehtestatud Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade ning liidu muude teenistujate teenistustingimuste (edaspidi „personalieeskirjad“) tähenduses;
- (c) liikmesriigi või avalik-õigusliku või eraõigusliku organi poolt liidu juurde lähetatud ja kes täidab liidu ametnike või muude teenistujate ülesannetega võrdväärsed ametiülesandeid;

5. „riigiametnik“ – isik, kes töötab riigi, piirkonna või kohalikul tasandil täidesaatvat, haldus- või kohtuvõimu teostaval ametikohal ametisse nimetamise või valimise alusel, alaliselt või ajutiselt, tasu eest või tasuta, olenemata teenistusstaazist. Kõiki riigi, piirkonna või kohalikul tasandil seadusandlikku võimu teostaval ametikohal töötavaid isikuid käsitatakse käesoleva direktiivi kohaldamisel riigiametikena;

6. „kohustuse rikkumine“ – vähemalt igasugune ebalojaalne käitumine, millega rikutakse mõnda seadusjärgset kohustust või olenevalt olukorrast ametialaseid eeskirju või suuniseid, mida kohaldatakse erasektori üksuses, mida isik mis tahes funktsioonis kas juhib või mille heaks ta töötab;

7. „juriidiline isik“ – iga üksus, millel on kohaldatava riigisisese õiguse alusel juriidilise isiku staatus, välja arvatud riigid või riigivõimu teostavad avaliku sektori asutused ning rahvusvahelised avalik-õiguslikud organisatsioonid;

8. „kõrgema tasandi ametiisikud“ – riigijuhid, keskvalitsuse ja piirkondliku omavalitsuse juhid, keskvalitsuse ja piirkondliku omavalitsuse liikmed ning muud kõrgema tasandi avaliku sektori ametikohal töötavad poliitiliselt ametisse nimetatud isikud, nagu aseministrid, riigisekretärid, ministri kabineti juhid ja liikmed, samuti kõrgemad poliitilised ametnikud ning parlamendikodade liikmed, kõrgeimate kohtute, näiteks konstitutsiooni- ja ülemkohtute liikmed ning kõrgeimate kontrolliasutuste liikmed.

Artikkel 3

Korruptsiooni tõkestamine

- 1. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, näiteks korraldavad teabe- ja teadvustuskampaaniaid ning rakendavad teadus- ja haridusprogramme, et suurendada üldsuse teadlikkust korruptsiooni kahjulikkusest ja vähendada korruptsioonisüütegude toimepanemist ja korruptsiooniohtu üldiselt.

2. Liikmesriigid võtavad korruptsiooni tõkestamiseks meetmeid, millega tagada avalikus halduses ja avaliku sektori otsuste tegemisel võimalikult suur läbipaistvus ja vastutus.
3. Liikmesriigid võtavad meetmeid, millega tagada, et rakendatakse selliseid peamisi korruptsiooni tõkestamise vahendeid nagu avatud juurdepääs avalikku huvi pakkuvale teabele, tõhusad normid huvide konfliktide avalikustamiseks ja haldamiseks avalikus sektoris, tõhusad normid ametiisikute vara avalikustamiseks ja kontrollimiseks ning tõhusad normid, millega reguleeritakse era- ja avaliku sektori vahelist suhtlust.
4. Liikmesriigid võtavad vastu ulatuslikud ja ajakohased meetmed korruptsiooni tõkestamiseks nii avalikus kui ka erasektoris ning kannavad hoolt selle eest, et need meetmed oleksid kohandatud konkreetsetes tegevusvaldkondades valitsevatele spetsiifilistele ohtudele. Sellised meetmed sisaldavad vähemalt samme, mida astutakse ametialase aususe tugevdamiseks ja korruptsioonivõimaluste tõkestamiseks
 - (a) kõrgema tasandi ametiisikute seas;
 - (b) õiguskaitse- ja õigusasutuste töötajate seas, sealhulgas võetakse meetmeid, mis on seotud nende ametisse nimetamise ja käitumisega ning mis tagavad neile piisava tasu ja õiglase palgaskaala.
5. Liikmesriigid teevad korrapäraselt hindamise, mille käigus tehakse kindlaks suurima korruptsiooniohuga sektorid.

Hindamise järel võtavad liikmesriigid järgmisi meetmeid:

- (a) korraldavad vähemalt kord aastas teadlikkuse suurendamisele, sealhulgas eetikareeglitele pühendatud tegevusi, mis on kohandatud kindlakstehtud sektorite eripärale, ning
 - (b) töötavad välja kavad, mille alusel tegeleda peamiste ohtudega kindlakstehtud sektorites.
6. Vajaduse korral võtavad liikmesriigid meetmeid, et edendada kodanikuühiskonna, valitsusväliste organisatsioonide ja kogukonnapõhiste organisatsioonide osalust korruptsioonivastases tegevuses.

Artikkel 4

Spetsialiseerunud asutused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada ühe või mitme korruptsiooni tõkestamisele spetsialiseerunud asutuse või organisatsioonilise üksuse olemasolu.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada ühe või mitme korruptsiooni ohjeldamisele spetsialiseerunud asutuse või organisatsioonilise üksuse olemasolu.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et lõigetes 1 ja 2 osutatud asutus või asutused või organisatsiooniline üksus või organisatsioonilised üksused
 - (a) on valitsusest funktsionaalselt sõltumatud ning sel/neil on piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ja rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid, samuti volitused ja vahendid, mis on vajalikud selle/nende ülesannete nõuetekohaseks täitmiseks;
 - (b) on üldsusele teada;

- (c) tagab/tagavad üldsuse juurdepääsu oma tegevust käsitlevale asjakohasele teabele, ent kaitsevad seejuures nõuetekohaselt isikuandmeid ja uurimiste konfidentsiaalsust;
- (d) tegutseb/tegutsevad ja võtab/võtavad otsuseid vastu seadusega kehtestatud läbipaistvas korras, mis tagab selle/nende usaldusväärsuse ja vastutuse.

Artikkel 5

Ressursid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et riigisisestel ametiasutustel, kes on pädevad tegelema käesolevas direktiivis osutatud kuritegude avastamise, uurimise, nende eest süüdistuste esitamise või nende lahendamisega, on pidevalt olemas piisav arv kvalifitseeritud töötajaid ning rahalised, tehnilised ja tehnoloogilised ressursid, et nad saaksid tulemuslikult täita käesoleva direktiivi rakendamiseiga seotud ülesandeid.

Artikkel 6

Koolitus

1. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et tagada oma riigiametnikele piisavad vahendid ja koolitus, et nad oleksid suutelised ära tundma eri korruptsioonivorme ja -ohte, mis võivad nende kohustuste täitmisel ette tulla, ning reageerima aegsasti ja sobival viisil igasugusele kahtlasele tegevusele.
2. Iga liikmesriik võtab vajalikud meetmed, et tagada piisavad vahendid ja spetsiaalne perioodiline korruptsioonivastane koolitus oma õiguskaitse- ja õigusasutuste töötajatele ning selliste asutuste töötajatele, kelle ülesandeks on korraldada käesoleva direktiivi kohaldamisalasse kuuluvate kuritegude kriminaaluurimist ja -menetlust.

Artikkel 7

Altkäemaksu andmine ja/või võtmine avalikus sektoris

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

- a) mis tahes soodustuse lubamine, pakkumine või andmine ametiisikule otse või vahendaja kaudu ametiisiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et ametiisik paneks oma kohustuste või ametiülesannete täitmisel toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (aktiivne altkäemaks);
- b) mis tahes soodustuse või selle andmise lubaduse nõudmine või saamine ametiisiku poolt otse või vahendaja kaudu ametiisiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et ametiisik paneks oma kohustuste või ametiülesannete täitmisel toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (passiivne altkäemaks).

Artikkel 8

Altkäemaksu andmine ja/või võtmine erasektoris

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult ning majandus-, finants-, äri- või kaubandustegevuse raames:

- a) mis tahes põhjendamatu soodustuse lubamine, pakkumine või andmine ükskõik kellena erasektori üksust juhtivale või selle heaks töötavale isikule otse või

vahendaja kaudu selle isiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et see isik paneks oma kohustusi rikkudes toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (aktiivne altkäemaks);

- b) mis tahes põhjendamatu soodustuse või selle andmise lubaduse nõudmine või saamine ükskõik kellena erasektori üksust juhtiva või selle heaks töötava isiku poolt otse või vahendaja kaudu sellise isiku enda või kolmanda isiku jaoks vastutasuna selle eest, et see isik paneks oma kohustusi rikkudes toime mingi teo või hoiduks mingi teo toime panemisest (passiivne altkäemaks).

Artikkel 9 *Omastamine*

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

- a) sellise vara mitte-eesmärgipärane eraldamine, väljamaksmine, omastamine või kasutamine ametiisiku poolt, mille haldamine on talle otse või kaudselt usaldatud;
- b) vara mitte-eesmärgipärane eraldamine, väljamaksmine, omastamine või kasutamine majandus-, finants-, äri- või kaubandustegevuse raames erasektori üksust mis tahes funktsioonis juhtiva või selle heaks töötava isiku poolt, kui selle vara haldamine on talle otse või kaudselt usaldatud.

Artikkel 10 *Mõjuvõimuga kauplemine*

- 1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:
 - (a) mis tahes põhjendamatu soodustuse lubamine, pakkumine või andmine otse või vahendaja kaudu mõnele isikule või kolmandale isikule vastutasuna selle eest, et see isik kasutaks oma tegelikku või eeldatavat mõju ametiisikult põhjendamatu eelise saamiseks;
 - (b) mis tahes põhjendamatu soodustuse või selle andmise lubaduse nõudmine või saamine otse või vahendaja kaudu mõnele isikule või kolmandale isikule vastutasuna selle eest, et see isik kasutaks oma tegelikku või eeldatavat mõju ametiisikult põhjendamatu eelise saamiseks.
- 2. Lõikes 1 osutatud teo kuriteona karistamiseks ei ole oluline, kas mõju ka tegelikult avaldatakse või kas eeldatav mõju annab soovitud tulemusi.

Artikkel 11 *Ametiseisundi kuritarvitamine*

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

- 1. seadust rikkudes teo tegemine või tegemata jätmine ametiisiku poolt oma ametiülesannete täitmisel eesmärgiga saada endale või kolmandale isikule põhjendamatu soodustus;
- 2. oma kohustusi rikkudes teo tegemine või tegemata jätmine majandus-, finants-, äri- või kaubandustegevuse raames ükskõik kellena erasektori üksust juhtiva või selle

heaks töötava isiku poolt eesmärgiga saada endale või kolmandale isikule põhjendamatu soodustus.

Artikkel 12 *Õigusemõistmise takistamine*

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et järgmised teod on karistatavad kuriteona, kui need on toime pandud tahtlikult:

1. otse või kolmanda isiku abil füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine või soodustuse lubamine, pakkumine või andmine valeütluste andmise või ütluste andmisel või tõendite esitamisel sekkumise eest menetluses, mille raames käsitletakse mõnda artiklites 7–11, 13 ja 14 osutatud kuritegu;
2. otse või kolmanda isiku abil füüsilise jõu kasutamine, ähvardamine või hirmutamine, et sekkuda õigus- või õiguskaitseasutuse töötaja ametikohustuste täitmisel seoses mõne artiklites 7–11, 13 ja 14 osutatud kuriteoga.

Artikkel 13 *Korruptsioonisüütegude kaudu rikastumine*

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et mõne artiklites 7–12 ja artiklis 14 nimetatud süüteo teel saadud vara tahtlik omandamine, valdamine või kasutamine ametiisiku poolt on karistatav kuriteona, olenemata sellest, kas ametiisik sellise süüteo toimepanemises osales.

Artikkel 14 *Kuriteole kihutamine, sellele kaasaaitamine ning kuriteokatse*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–13 osutatud tegudele kihutamine on karistatav kuriteona.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–13 osutatud tegudele kaasaaitamine on karistatav kuriteona.
3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 9 ja 11–13 osutatud tegude toimepanemise katse on karistatav kuriteona.

Artikkel 15 *Füüsilistele isikutele kohaldatavad karistused ja meetmed*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–14 osutatud kuritegude eest on ette nähtud mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad kriminaalkaristused.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, millega tagada, et
 - a) artiklis 7 ja artiklis 12 osutatud kuritegude eest karistatakse vähemalt kuueaastase maksimaalse vangistusega;
 - b) artiklites 8–11 osutatud kuritegude eest karistatakse vähemalt viieaastase maksimaalse vangistusega ning
 - c) artiklis 13 osutatud kuriteo eest karistatakse vähemalt nelja-aastase maksimaalse vangistusega.

3. Kui artiklis 9 osutatud kuriteoga tekitatud kahju või saadud soodustus on väiksem kui 10 000 eurot, võivad liikmesriigid ette näha, et kriminaalkaristuse asemel kohaldatakse muud karistust.
4. Ilma et see piiraks lõigete 1–3 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed tagamaks, et mõne artiklites 7–14 osutatud kuriteo toimepanemises süüdi mõistetud füüsilistele isikutele võib kohaldada pädeva ametiasutuse määratud karistusi või meetmeid, mis ei ole oma laadilt tingimata kriminaalõiguslikud ja mille hulka kuuluvad
 - (a) rahatrahvid;
 - (b) avalikust ametist tagandamine, ametitegevuse peatamine ja teisele ametikohale üleviimine;
 - (c) keeld
 - i) töötada avalikul ametikohal;
 - ii) täita avaliku teenistuse ülesannet;
 - iii) töötada sellise juriidilise isiku alluvuses, mis on täielikult või osaliselt liikmesriigi omanduses;
 - iv) tegeleda sellise äritegevusega, mille raames tegu toime pandi;
 - d) kandideerimisõiguse äravõtmine proportsionaalselt toimepandud teo raskusastmega ning
 - e) sellise äritegevusega tegelemise lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mille raames tegu toime pandi;
- (f) ilmajätmine võimalusest saada avaliku sektori vahendeid, sealhulgas osaleda hankemenetlustes või saada toetusi ja kontsessioone.

Artikkel 16 *Juriidiliste isikute vastutus*

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilisi isikuid saab võtta vastutusele artiklites 7–14 osutatud mis tahes kuriteo eest, mille on nende kasuks toime pannud füüsiline isik, kelle tegutsemine kas iseseisvalt või siis juriidilise isiku organi liikmena juriidilise isiku juures juhtival ametikohal põhineb ühel või mitmel järgmisel alusel:
 - (a) õigus juriidilist isikut esindada;
 - (b) õigus teha juriidilise isiku nimel otsuseid või
 - (c) õigus teha juriidilises isikus kontrolli.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et juriidilist isikut saab võtta vastutusele, juhul kui lõikes 1 osutatud isiku järelevalve või kontrolli puudumine on võimaldanud panna juriidilise isiku kasuks toime mõne artiklites 7–14 osutatud kuriteo, sealhulgas tema alluvuses oleva isiku käe läbi.
3. Lõigete 1 ja 2 kohane juriidiliste isikute vastutus ei välista kriminaalmenetlust füüsiliste isikute suhtes, kes on artiklites 7–14 osutatud kuritegude toimepanijad, kaasosalised või neile tegudele kihutajad.

Artikkel 17
Juriidiliste isikutele kohaldatavad karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artikli 16 kohaselt kuriteo eest vastutavaks peetavate juriidilistele isikutele kohaldatakse mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et tagada artikli 16 kohaselt kuriteo eest vastutavaks peetavate juriidiliste isikute suhtes järgmiste karistuste või meetmete kohaldamine:
 - (a) kriminaalõiguslikud või muud trahvid, mille ülemmäär peaks olema vähemalt 5 % juriidilise isiku, sealhulgas sellega seotud üksuste üleilmsest kogukäibest trahvi määramise otsusele eelnenud majandusaastal;
 - (b) riiklike hüvitiste või abi saamise õigusest ilmajätmine;
 - (c) ajutine või alaline riigihankemenetlusest kõrvale jätmine;
 - (d) ajutine või alaline äritegevuse keeld;
 - (e) sellise äritegevusega tegelemise lubade ja volituste kehtetuks tunnistamine, mille raames tegu toime pandi;
 - (f) avaliku sektori asutuste võimalus tunnistada kehtetuks või tühistada juriidilise isikuga sõlmitud leping, mille raames rikkumine toime pandi;
 - (g) kohtuliku järelevalve alla võtmine;
 - (h) juriidilise isiku sundlõpetamine ning
 - (i) teo toimepanekuks kasutatud üksuste ajutine või alaline sulgemine.

Artikkel 18
Raskendavad ja kergendavad asjaolud

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–14 osutatud kuritegude korral peetakse raskendavaks järgmisi asjaolusid:
 - (a) teo toimepanija on kõrgema tasandi ametiisik;
 - (b) teo toimepanija on ka varem mõnes artiklites 7–14 osutatud kuriteos süüdi mõistetud;
 - (c) teo toimepanija sai kuriteoga märkimisväärset kasu või kuritegu põhjustas olulist kahju;
 - (d) teo toimepanija pani teo toime kolmanda riigi kasuks;
 - (e) teo toimepanija tegeleb ametialaselt kuritegude uurimise, nende eest vastutusele võtmise või nendega seotud kohtuasjade lahendamisega;
 - (f) tegu pandi toime kuritegeliku ühenduse raames raamotsuse 2008/841/JSK tähenduses ning
 - (g) teo toimepanija on kohustatud isik Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849⁶¹ artikli 2 tähenduses või kohustatud isiku töötaja või tal on kas

⁶¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/849, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ (ELT L 141, 5.6.2015, lk 73–117).

iseseisvalt või siis kohustatud isiku organi liikmena õigus seda isikut esindada või selle isiku nimel otsuseid teha või kohustatud isikutes kontrolli teha ning ta on pannud teo toime oma kutsetegevuse käigus.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–14 osutatud kuritegude korral peetakse kergendavaks järgmisi asjaolusid:
 - (a) teo toimepanija annab pädevatele ametiasutustele teavet, mida need asutused ei oleks muul viisil saanud, ja aitab neil
 - i) teha kindlaks või võtta vastutusele teisi õigusrikkujaid või
 - ii) hankida tõendeid;
 - (b) teo toimepanija on juriidiline isik ning on enne või pärast teo toimepanemist rakendanud korruptsiooni tõkestamiseks tõhusat sisekontrolli, eetikareegleid ja nõuetele vastavuse programme ning
 - (c) teo toimepanijateo on juriidiline isik ning on pärast kuriteo avastamist sellest pädevatele ametiasutustele kiiresti ja vabatahtlikult teatanud ning parandusmeetmeid võtnud.

Artikkel 19

Privileegid või immuuniteet korruptsioonikuritegude uurimise ja nende eest vastutusele võtmise suhtes

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et riigiametnikele käesolevas direktiivis osutatud kuritegude uurimise ja nende eest vastutusele võtmise suhtes antud privileege või immuuniteeti on võimalik ära võtta seadusega eelnevalt kehtestatud objektiivse, erapooletu, tulemusliku ja läbipaistva menetluse abil, mis põhineb selgetel kriteeriumidel ning mis viiakse lõpule mõistliku aja jooksul.

Artikkel 20

Jurisdiktsioon

1. Liikmesriigid kehtestavad käesolevas direktiivis osutatud kuritegude üle oma jurisdiktsiooni, kui
 - (a) tegu on tervikuna või osaliselt toime pandud nende territooriumil;
 - (b) teo toimepanija on asjaomase liikmesriigi kodanik või tema harilik viibimiskoht on selles liikmesriigis;
 - (c) tegu on toime pandud asjaomase liikmesriigi territooriumil asuva juriidilise isiku kasuks.
2. Kui käesolevas direktiivis osutatud kuritegu kuulub mitme liikmesriigi jurisdiktsiooni, määravad need liikmesriigid üheskoos kindlaks, milline liikmesriik kriminaalmenetlust toimetab. Vajaduse korral edastatakse asi kooskõlas nõukogu raamotsuse 2009/948/JSK⁶² artikliga 12 Eurojustile.
3. Lõike 1 punktis b osutatud juhtudel tagab iga liikmesriik, et tema jurisdiktsiooni teostamise eelduseks ei ole tingimus, et kriminaalmenetlust saab algatada üksnes pärast kuriteo toimepanemise riigilt selle kohta teate saamist või pärast seda, kui kuriteo toimepanemise riigis asuv ohver on sellest teatanud.

⁶² Nõukogu 30. novembri 2009. aasta raamotsus 2009/948/JSK kohtualluvuskonfliktide vältimise ja lahendamise kohta kriminaalmenetluses (ELT L 328, 15.12.2009, lk 42).

Artikkel 21
Korruptsioonikuritegude aegumistähtajad

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et näha ette artiklites 7–14 osutatud kuritegude aegumistähtaeg, mis jätab tegude toimepanemise järel piisavalt aega nende tulemuslikuks uurimiseks, nende eest süüdistuse esitamiseks, kohtulikuks menetlemiseks ja nende kohta otsuse tegemiseks.
2. Lõikes 1 osutatud aegumistähtaeg ei tohi olla lühem kui
 - (a) viisteist aastat alates teo toimepanemisest artiklites 7 ja 12 osutatud kuritegude korral;
 - (b) kümme aastat alates teo toimepanemisest artiklites 8–11 osutatud kuritegude korral;
 - (c) kaheksa aastat alates teo toimepanemisest artiklites 13 ja 14 osutatud kuritegude korral.
3. Erandina lõikest 2 võivad liikmesriigid kehtestada lühema aegumistähtaja, tingimusel et tähtaja võib konkreetsete tegude korral katkestada või peatada ning et peatamise ja aegumistähtaegade suhtes kohaldatavad normid ei pärsi kohtumenetluse tulemuslikkust ega hoiatavate karistuste kohaldamist. See ajavahemik ei tohi olla lühem kui
 - (a) kümme aastat artiklites 7 ja 12 osutatud kuritegude korral;
 - (b) kaheksa aastat artiklites 8–11 osutatud kuritegude korral;
 - (c) viis aastat artiklites 13 ja 14 osutatud kuritegude korral.
4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et vabadusekaotuslikku karistust oleks võimalik pärast lõplikku süüdimõistmist täitmisele pöörata vähemalt
 - (a) viisteist aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 7 ja 12 osutatud kuritegude korral;
 - (b) kümme aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 8–11 osutatud kuritegude korral;
 - (c) kaheksa aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 13 ja 14 osutatud kuritegude korral.
5. Erandina lõikest 4 võivad liikmesriigid kehtestada lühema aegumistähtaja, tingimusel et tähtaja võib konkreetsete tegude korral katkestada või peatada ning et peatamise ja aegumistähtaegade suhtes kohaldatavad normid ei pärsi kohtumenetluse tulemuslikkust ega hoiatavate karistuste kohaldamist. See ajavahemik ei tohi olla lühem kui
 - (a) kümme aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 7 ja 12 osutatud kuritegude korral;
 - (b) kaheksa aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 8–11 osutatud kuritegude korral;
 - (c) viis aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklites 13 ja 14 osutatud kuritegude korral.

Artikkel 22

Kuritegudest teatavate või uurimisele kaasa aitavate isikute kaitse

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et artiklites 7–14 osutatud kuritegudest teatamise suhtes ja sellistest kuritegudest teatavate isikute kaitse küsimustes kohaldatakse direktiivi (EL) 2019/1937.
2. Lisaks lõikes 1 osutatud meetmetele tagavad liikmesriigid, et isikutele, kes teatavad käesolevas direktiivis osutatud kuritegudest ja esitavad tõendeid või teevad muul viisil koostööd selliste kuritegude uurimiseks, nende eest vastutusele võtmiseks või nendega seotud kohtuasjade lahendamiseks, osutatakse kriminaalmenetluses vajalikku tuge ja abi ning neile võimaldatakse vajalik kaitse.

Artikkel 23 Uurimisvahendid

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et käesolevas direktiivis osutatud kuritegusid uurivatel või nende eest vastutusele võtvatel isikutel, üksustel või talitustel oleksid tõhusad uurimisvahendid, mis on samaväärsed nendega, mida kasutatakse organiseeritud kuritegevuse või muude raskete kuritegude korral.

Artikkel 24 Koostöö liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni, Europoli, Eurojusti, Euroopa Pettustevastase Ameti ja Euroopa Prokuratuuri vahel

Ilma et see piiraks kriminaalasjades tehtavat piiriülest koostööd ja vastastikust õigusabi käsitlevate õigusnormide kohaldamist, teevad liikmesriikide ametiasutused, Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur, Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) ja komisjon käesolevas direktiivis osutatud kuritegude takistamiseks oma pädevuse piires koostööd. Selleks annavad Europol, Eurojust, Euroopa Prokuratuur, Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) ja komisjon vajaduse korral volituste piires tehnilist ja operatiivabi, et hõlbustada pädevate ametiasutuste toimetatavate uurimiste ja süüdistuste esitamise koordineerimist.

Artikkel 25 Komisjoni toetus liikmesriikidele ja nende pädevatele ametiasutustele

1. Komisjon toetab vajaduse korral liikmesriike ja pädevaid ametiasutusi nende käesolevast direktiivist tulenevate kohustuste täitmisel.
2. Komisjon koostab ülevaate liidu valdkondlikest korruptsiooniohtudest ning hõlbustab teabevahetust liikmesriikide ja ekspertide vahel kogu liidus.
3. Komisjon teeb Euroopa korruptsioonivastase võrgustiku kaudu eelkõige järgmist:
 - (a) hõlbustab koostööd ja parimate tavade vahetamist liikmesriikide praktikute, ekspertide, teadlaste ja muude sidusrühmade vahel;
 - (b) täiendab artiklis 3 ja artikli 18 lõike 2 punktis b osutatud tegevust parimate tavade, juhendmaterjali ja meetodika väljatöötamise kaudu.
4. Komisjon annab liikmesriikidele teada, milliseid liidu tasandi rahalisi vahendeid on liikmesriikidel võimalik korruptsioonivastaseks võitluseks saada.

Artikkel 26 Andmete kogumine ja statistika

1. Liikmesriigid koguvad käesoleva direktiivi artiklites 7–14 osutatud kuritegude kohta statistilisi andmeid.
2. Lõikes 1 osutatud statistiliste andmete hulka kuuluvad vähemalt järgmised:
 - (a) teatatud juhtumite arv;
 - (b) uuritud juhtumite arv;
 - (c) süüdistuste arv;
 - (d) juhtumite keskmine kriminaaluurimise kestus;
 - (e) menetluste keskmine kestus esimese ja teise astme kohtus ning kassatsioonikohtus;
 - (f) süüdimõistvate kohtuotsuste arv;
 - (g) süüdi mõistetud ja karistatud füüsiliste isikute arv koos eraldi välja toodud andmetega ametiisikute ja kõrgema tasandi ametiisikute kohta;
 - (h) vastutavaks tunnistatud ja karistuse saanud juriidiliste isikute arv;
 - (i) tagasi lükatud korruptsiooniasjade arv koos eraldi välja toodud andmetega selle kohta, kas need lükati tagasi sisulisel põhjusel või mitte, ning kohtuväliste otsuste arv;
 - (j) artiklites 7–14 osutatud kuritegude eest määratud karistuste liik ja määr;
 - (k) nende süüdi mõistetud isikute arv, kellele on armu antud, koos eraldi välja toodud andmetega armu saanud ametiisikute ja kõrgema tasandi ametiisikute kohta.
3. Liikmesriigid avaldavad lõikes 2 osutatud statistilised andmed eelmise aasta kohta masinloetaval ja koondamata kujul iga aasta 1. juuniks ning teatavad sellest komisjonile.

Artikkel 27

Nõukogu raamotsuse 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitleva konventsiooni asendamine

1. Raamotsus 2003/568/JSK asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, ilma et see mõjutaks kõnealuste liikmesriikide selliseid kohustusi, mis on seotud osutatud raamotsuse liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevaga.
Viiteid raamotsusele 2003/568/JSK käsitatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, viidetena käesolevale direktiivile.
2. Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon asendatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv.
Viiteid kõnealusele konventsioonile käsitatakse nende liikmesriikide puhul, kelle jaoks käesolev direktiiv on siduv, viidetena käesolevale direktiivile.

Artikkel 28

Muudatused direktiivis(EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil

Direktiivi (EL) 2017/1371 muudetakse järgmiselt.

(1) Artikli 2 lõikesse 1 lisatakse punkt c:

„c) „kõrgema tasandi ametiisikud“ – direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 2 punktis 8 määratletud ametiisikud.“

(2) Artikli 4 lõikes 2 asendatakse sõnad „passiivne ja aktiivne korruptsioon“, „passiivne korruptsioon“ ja „aktiivne korruptsioon“ vastavalt sõnadega „passiivne ja aktiivne altkäemaks avalikus sektoris“, „passiivne altkäemaks avalikus sektoris“ ja „aktiivne altkäemaks avalikus sektoris.“

(3) Artikli 7 lõige 3 asendatakse järgmisega:

„3. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et artiklis 3 ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud kuritegude eest mõistetakse maksimumkaristusena vähemalt kuus aastat vangistust, kui kuriteoga tekitati suur kahju või saadi suur eelis.

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et artikli 4 lõikes 3 osutatud kuriteo eest mõistetakse maksimumkaristusena vähemalt viis aastat vangistust, kui kuriteoga tekitati suur kahju või saadi suur eelis.

Artikli 3 lõike 2 punktides a, b ja c ning artiklis 4 osutatud kuritegudega tekitatud kahju või saadud eelis loetakse suureks, kui kahju või eelis on üle 100 000 euro.

Artikli 3 lõike 2 punktis d osutatud ning artikli 2 lõikes 2 sätestatud kohaldamisalasse jäävate kuritegudega tekitatud kahju või saadud eelis loetakse alati suureks.“

(4) Artikli 7 lõige 4 asendatakse järgmisega:

„4. Kui artikli 3 lõike 2 punktis a, b või c või artikli 4 lõigetes 1 ja 3 osutatud kuriteoga tekitatud kahju on väiksem kui 10 000 eurot või saadud eelis on väiksem kui 10 000 eurot, võivad liikmesriigid ette näha muu kui kriminaalkaristuse.“

(5) Artiklisse 7 lisatakse lõige 6:

„7. Ilma et see piiraks lõigete 1–5 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, mis tagavad, et mõne käesolevas direktiivis osutatud kuriteo toimepanemises süüdi mõistetud füüsilistele isikutele võib kohaldada karistusi või meetmeid, millele on osutatud direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 15 lõikes 4.“

(6) Artikkel 8 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 8

Raskendavad ja kergendavad asjaolud

Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et käesolevas direktiivis osutatud kuritegude korral käsitatakse raskendavate ja kergendavate asjaoludena direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artiklis 18 osutatud asjaolusid.“

(7) Artikkel 9 asendatakse järgmisega:

„Artikkel 9

Juriidilistele isikutele kohaldatavad karistused

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et artikli 6 kohaselt kuriteo eest vastutusele võetud juriidilistele isikutele kohaldatakse mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi.
2. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, mis tagavad, et artikli 6 kohaselt vastutusele võetud juriidiliste isikute suhtes kohaldatavad karistused või meetmed sisaldavad neid, millele on osutatud direktiivi (EL) XXX (korruptsioonivastase võitluse kohta) artikli 17 lõikes 2.“

8) Artikli 12 lõiked 2, 3 ja 4 asendatakse järgmistega:

„2. Lõikes 1 osutatud aegumistähtaeg ei tohi olla lühem kui

- (a) viisteist aastat alates teo toimepanemisest artiklis 3 ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud kuritegude korral;
- (b) kümme aastat alates teo toimepanemisest artikli 4 lõikes 3 osutatud kuriteo korral.

3. Erandina lõikest 2 võivad liikmesriigid kehtestada lühema aegumistähtaja, tingimusel et tähtaja võib konkreetsete tegude korral katkestada või peatada ning et peatamise ja aegumistähtaegade suhtes kohaldatavad normid ei pärsi kohtumenetluse tulemuslikkust ega hoiatavate karistuste kohaldamist. See ajavahemik ei tohi olla lühem kui

- a) kümme aastat artiklis 3 ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud kuritegude korral;
- b) kaheksa aastat artikli 4 lõikes 3 osutatud kuriteo korral.

4. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et vabadusekaotuslikku karistust oleks võimalik pärast lõplikku süüdimõistmist täitmisele pöörata vähemalt

- (a) viisteist aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklis 3 ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud kuritegude korral;
- (b) kümme aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artikli 4 lõikes 3 osutatud kuriteo korral.

5. Erandina lõikest 4 võivad liikmesriigid kehtestada lühema aegumistähtaja, tingimusel et tähtaja võib konkreetsete tegude korral katkestada või peatada ning et peatamise ja aegumistähtaegade suhtes kohaldatavad normid ei pärsi kohtumenetluse tulemuslikkust ega hoiatavate karistuste kohaldamist. See ajavahemik ei tohi olla lühem kui

- (a) kümme aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artiklis 3 ning artikli 4 lõigetes 1 ja 2 osutatud kuritegude korral;
- (b) kaheksa aastat alates lõpliku süüdimõistmise kuupäevast artikli 4 lõikes 3 osutatud kuriteo korral.“

Artikkel 29
Ülevõtmine

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [18 kuud pärast ülevõtmise kuupäeva]. Nad edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.
2. Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad neisse või nende ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.
3. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastuvõetud põhiliste õigus- ja haldusnormide teksti.

Artikkel 30
Hindamine ja aruandlus

1. Komisjon esitab [24 kuud pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse, millises ulatuses on liikmesriigid võtnud käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikke meetmeid.
2. Iga kahe aasta järel alates [12 kuud pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega] saadavad liikmesriigid komisjonile kolme kuu jooksul aruande, mis sisaldab kokkuvõtet artiklite 3–6 rakendamise ning nende kohaselt võetud meetmete kohta.
3. Komisjon esitab [48 kuud pärast käesoleva direktiivi rakendamise tähtaega] Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, milles hinnatakse käesoleva direktiivi lisaväärtust korruptsioonivastase võitluse seisukohast. Aruandes käsitletakse ka käesoleva direktiivi mõju põhiõigustele ja -vabadustele. Selle hindamise tulemuste põhjal teeb komisjon vajaduse korral otsuse asjakohaste järelmeetmete kohta.

Artikkel 31
Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnenal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikkel 32
Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele kooskõlas aluslepingutega.
Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja